

1986

ihd merkezi hapishane komisyonu
mayıs 2021 / ankara

GARİP KALDIM GURBET ELDE

Türkiye Hapishanelerindeki Yabancı Mahpuslar

1986

Bu rapor,
İHD şubelerinin hapisane komisyonlarının ziyaretlerine ve hazırladıkları raporlara,
İHD'nin avukat ve mahpus yakınları ağından gelen bilgilere,
İHD'ye yapılan başvurulara
ve
basına yansıyan haberlere
dayanılarak
İHD Merkezi Hapishaneler Komisyonu ve İHD uzmanları tarafından hazırlanmıştır.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	1
HAPİSHANELERİN GENEL DURUMU.....	5
TÜRKİYE'DE YABANCILAR ve SİĞİNMACILAR.....	8
YARGI SİSTEMİNDE YABANCILAR.....	11
CEZA İNFAZ SİSTEMİNDE YABANCILAR: SORUNLAR ve ÖNERİLER.....	17
Yabancı Mahpuslarla İlgili Çalışmalar.....	18
İHD'ye Yapılan Başvurular ve Toplanan Bilgiler.....	20
Öneriler.....	23
ÖRNEK OLAYLAR.....	26
Yaşam Hakkı.....	26
İşkence ve Kötü Muamele İddiaları.....	27
Çıplak Arama.....	29
Sağlık Hakkı İhlali ve Hasta Mahpuslar.....	30
Adil Yargılanma.....	32
Sevk ve Nakiller.....	36
Disiplin Cezaları.....	36
Cezaların İnfazı.....	36
İletişim ve Haberleşme Hakkı Engeli İddiaları.....	37
Hapishane Koşulları.....	38

GİRİŞ

İnsan Hakları Derneği [İHD] kurulduğu 1986 yılından bugüne hapishaneler ve hapishanelerde yaşanan sorunları öncelikli çalışma alanlarından bir olarak tutmuştur. Biliyoruz ki hapishaneler Türkiye’de, “suçla ilişkilendirilmiş” insanların cezalarını çektiği cezaevi işlevinin çok ötesinde bir hapsedme ve ceza hukukunu aşacak biçimde bir cezalandırma mekanı işlevi görmektedirler. Bu nedenle de gerek ceza hukuku gerek ceza infaz sistemi içinde temel hak ve özgürlüklere erişim bakımından çok sayıda sorunla karşılaşmaktadır.

İHD aynı zamanda uzun yıllardır göç ve iltica alanında da faaliyetler yürütmektedir. Yalnızca Türkiye’ye gelen mülteciler ile ilgili değil bir biçimde Türkiye’de bulunan yabancıları kapsayacak biçimde çalışmaktadır. Elbette bu kapsama Türkiye hapishanelerinde bulunan yabancıların içinde buldukları koşullar ve karşılaştıkları sorunlar ile hak ihlallerinin izlenmesi de dahildir.

İHD hem ilkeleri hem tüzüğü itibarıyla hükümlü, tutuklu ve gözetim altında bulunanların insan onuruna yaraşır koşullar içerisinde yaşamaları için araştırmalar yapmak ve bu konularda kamuoyunu aydınlatmak ile kendisini sorumlu görmektedir. İHD’nin bu alandaki katkılarını yayınladığı yıllık, dönemlik ve özel raporlar ile yürüttüğü kamuoyu çalışmaları oluşturmaktadır. Yıllık hak ihlalleri raporlarında hapishanelerde yaşanan hak ihlallerine geniş yer verilmektedir. Yıllık insan hakları ihlalleri raporunun yanı sıra her yıl hapishanelerde yaşanan hak ihlalleri özelinde bir rapor yayınlamaktadır. Bunlara ek olarak, ihtiyaç durumunda özel vakalardan kaynaklı hak ihlallerine ilişkin de genel merkez ya da şubeler aracılığıyla özel raporlar yayınlamaktadır.

28 şube ve altı temsilcilikle insan hakları alanında faaliyet gösteren en yaygın ve kurumsal yapı olarak İHD’nin hapishaneler konusunda yıllık raporlarının yanı sıra üç aylık dönemlik ve özel raporları bulunmaktadır. 2020 yılı içerisinde ikisi bölgesel yıllık rapor, 13’ü üç aylık dönemlik rapor ve 19’u özel rapor olmak üzere toplam 34 rapor yayınlanmıştır. Bu raporların yanı sıra Covid-19 pandemisi sürecinde ÖHD, ÇHD ve MED TUHAD-FED ile birlikte beş adet COVID-19

Hapishane İzleme Bülteni hazırlamıştır . Bu raporlarda her zaman çok kapsayıcı olmasa da hapishanelerdeki yabancıların durumuna da yer verilmektedir.

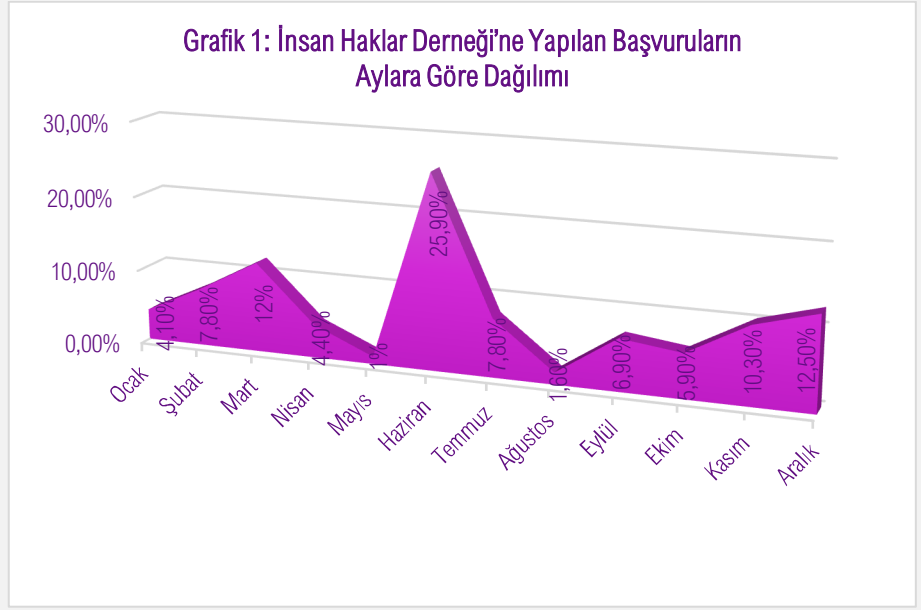
İHD, hapishanelerde yaşanan tüm olumsuzluğu, mahpusların karşı karşıya kaldıkları tüm haksızlıkları şube, bölge ve ülke düzeyinde izleyip raporlama gayreti içerisinde. Bu çalışmalarını yürütürken bilgi ve veri toplamak için pek çok kaynaktan beslenir.

Diğer çalışma alanlarında olduğu gibi hapishaneler konusunda da İHD şubeleri ve genel merkezi çok sayıda başvuru almaktadır. Bu başvuruların bir bölümü doğrudan mahpuslar tarafından yapılırken bir bölümü de mahpus yakınları ya da avukatları tarafından yapılmaktadır. Başvurular, İHD internet sitesi üzerinden çevrimiçi olarak yapılabildiği gibi şubelere ve genel merkeze doğrudan da yapılabilmektedir. Ayrıca mahpuslar ve yakınları, mektup yoluyla da İHD'ye başvurmaktadır.

Derneğimize yapılan başvurular konusunda derneğimiz ilgili resmi kurumları ivedilikle bilgilendirmektedir. Adalet Bakanlığı, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, TBMM İnsan Hakları Komisyonu, Sağlık Bakanlığı, Kamu Denetçiliği Kurumu, TİHEK, TTB, İçişleri Bakanlığı Kolluk Gözetim Komisyonu, ilgili savcılıklar, ilgili cezaevi müdürlükleri, il sağlık müdürlükleri başta olmak ve başvuruya özel diğer kurumlara da yazılar yazmakta ve mevcut hak ihlallerinin ortadan kaldırılması için gerekli bilgilendirmeleri yapmaktadır. Bilgilendirme işlemleri sonrasında takipleri yapmakta ve ihtiyaç halinde mevcut imkanlar ölçüsünde mahpuslarla görüşme yapması için hapishanelere avukat göndermektedir. Bu işlemler sonrasında kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla basın açıklamaları yapmakta ve raporlar düzenlemektedir.

2020 yılında yalnızca Derneğimiz Genel Merkezi'ne Türkiye'nin farklı bölgelerinde yer alan hapishanelerde bulunan mahpuslardan toplam 266 mektup ulaşmıştır. Bu mektupların bir bölümü birden fazla mahpus tarafından yazılmıştır. Elimize ulaşan bu mektupların incelenmesi sonucunda derneğimize 266 mektup aracılığıyla toplam 1128 mahpusun yaşadıkları hak ihlali nedeniyle başvuruda bulunduğu görülmektedir. Ayrıca, 54 mahpus da aileleri, yakınları veya avukatları aracılığıyla derneğimize başvuru yapmıştır. Dolayısıyla, 2020 yılı içerisinde toplam 1182 mahpus hapishanelerde yaşadıkları hak ihlalleri nedeniyle derneğimize başvuruda bulunmuştur.

Başvurucuların cinsiyete göre dağılımına bakıldığında başvuru yapanların %93'ünün erkek başvuru yapanlardan oluştuğu görülmektedir. Başvuruların aylara göre dağılımına bakıldığında ise başvuruların Haziran ayında belirgin bir şekilde arttığı ve Ekim ayından itibaren de yeniden yükselişe geçtiği görülmektedir. Derneğimize yapılan başvuruların aylara göre dağılımı Grafik 1'de gösterilmiştir.

Derneğimize yapılan başvurular içeriklerine göre gruplandırıldığında ise, başvuruların çoğunlukla sağlık hakkı, işkence ve kötü muamele ve ayrımcılık gibi hak ihlalleri alanında yoğunlaştığı, mahpusların birçok farklı konuda derneğimizden hukuki destek talebinde bulunduğu görülmektedir. 2020 yılında bu konuların yanı sıra COVID-19 salgınından kaynaklı hak ihlalleri nedeniyle de hapishanelerden çok sayıda başvuru yapılmıştır. Ayrıca, nakil isteklerinin yerine getirilmemesi nedeniyle yaşadıkları hak ihlalleri konusunda da derneğimize çok yoğun başvurular gelmektedir.

Derneğimize hapishanelerden yapılan başvurularda çoğunlukla birden fazla hak ihlali dile getirilmekte ve bu konuda derneğimizden yardım talep edilmektedir. Özellikle hasta mahpusların durumu, tecrit, çıplak arama, iletişim hakkının gaspı gibi birçok farklı konuda derneğimize ciddi oranda yapılmış başvuru mevcuttur. Türkiye hapishanelerinde bulunan yabancı uyruklu mahpuslar da diğer hak ihlallerine ek olarak özellikle dil bariyeri nedeniyle çok fazla hak ihlaliyle karşılaşmaktadır. Yabancı uyruklu mahpuslar çoğunlukla adil yargılanma hakkından ve Türkçe bilmedikleri nedeniyle de iletişim hakkından yararlanamadıkları sebebiyle derneğimize başvuru yapmaktadır.

İHD'nin bu alandaki bir diğer kaynağı ise yaygın ve geniş avukat ağıdır. Mahpus avukatları, İHD ile temasa geçerek ve birlikte çalışarak bu verilerin toplanmasına katkı sağlamaktadırlar. İHD'nin hukuk ve hapishane komisyonlarına dahil olan avukatlar da hapishane ziyaretleri yaparak mahpuslarla yüzyüze görüşmeler yoluyla da veri toplamaktadır.

İHD'nin yıllık, dönemsel ya da tematik raporlarının bir başka önemli kaynağı da medya taramasıdır. İHD, düzenli olarak medya taraması yaparak hapishaneler alanında medyaya yansıyan ya da gündeme gelen haberleri de toplamaktadır.

İHD yayınladığı raporlara ve yaptığı çalışmalara ek olarak hapishanelerde yaşanan hak ihlallerinin ortadan kaldırılması amacıyla resmi kurumlar ile de görüşmeler

yapmaktadır. 2020 yılı içerisinde Adalet Bakanlığı ile iki kez Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü ile de iki kez görüşülmüştür.

Son olarak, hapishaneler ve mahpus hakları alanında çalışan Özgürlük İçin Hukukçular Derneği, Çağdaş Hukukçular Derneği, Med Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Hukuki ve Dayanışma Dernekleri Federasyonu, Türk Tabipler Birliği, Türkiye İnsan Hakları Vakfı, tutuklu ve hükümlü aileleri dernekleri gibi diğer sivil toplum örgütleri ile ortak çalışmalar yürüttüğümüzü eklemeliyiz. Bu ortak çalışmaların ve eşgüdümün neticesinde de önemli bilgi ve verilere ulaşabilmekteyiz.

Elinizdeki bu rapor da yukarıda sayılan farklı bilgi kaynaklarından toplanan verilerin bir araya getirilmesi ile ortaya çıkmıştır. Omurgasını İHD şubelerinin ve bölge temsilciliklerinin hazırladığı düzenli hapishane raporları ile hapishane ziyaretlerinde elde edilen veriler oluşturmaktadır. Diğer kaynaklardan elde edilen verilerle de rapor desteklenmiştir.

Biliyoruz ki Türkiye hapishanelerindeki yabancıların karşılaştıkları sorunlar, bu raporda ve eklerinde ele alınan sorunlar ile kayıt altına alınan örneklerin çok daha ötesindedir. Ancak Türkiye’de -başka pek çok hak alanında olduğu gibi- resmin tamamını ortaya koyacak bilgi ve veriye ulaşmak neredeyse imkansızdır. Bu nedenle bu raporda yer alan İHD’nin ulaşabildiği ve muhtemelen buzdağının sadece görünün kısmını teşkil eden sınırlı bir veridir.

Ancak raporun ekinde sunduğumuz eklere bakılacak olursa hapishanelerde yaşanan ihlaller ve sorunların çok daha derin ve sistematik olduğu, pek çok başka hak alanına ilişkin veriler içerdiği görülecektir.

Hapishaneler konusunda faaliyet yürüten sivil toplum kuruluşları genel olarak bu konunun muhatapları olan mahpuslar, mahpus yakınları veya resmi temsilciler ile irtibat halindedir. Buna karşın, demokratik toplumlarda kamuoyunun bir konudaki tutumu da siyasal iktidarların o alandaki faaliyetlerini ciddi bir biçimde etkileyebilmektedir. Özellikle, hapishaneler ve hapishanelerde yaşanan hak ihlallerinin farklı medya organlarında yeterince yer bulamayışı tutuklu ve hükümlülere yönelik kötü muamele ve işkencenin artan bir şekilde devam etmesine neden olmaktadır. Bu durum, yabancı mahpuslar sözkonusu olduğunda sorunların ve ihlallerin daha görünmez bir biçimde devam etmesi sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Bu yüzden, kamuoyunun hapishaneler ve hapishanelerde yaşanan hak ihlallerine ilişkin tutum, algı ve beklentilerini ortaya çıkarmak, bu konuda bilgilendirilmelerini sağlamak, hapishanelerde yaşanan hak ihlallerinin etkin bir şekilde izlenmesi ve raporlaştırılması ile mümkün olacaktır. İHD’nin yürüttüğü hapishaneler faaliyetlerinin programlanmasında da yol gösterici olacaktır.

İHD, sürdürmekte olduğu hapishane çalışmaları ile hapishanelerde yaşanan hak ihlallerini daha görünür kılmaya ve kamuoyunun bilgisine sunmaya devam edecektir. Umuyoruz ki hapishanelerdeki mahpusların temel hak ve özgürlüklere erişiminde katkımız olacaktır.

HAPİSHANELERİN GENEL DURUMU

Türkiye’de hapishanelerin genel durumuna ilişkin istatistiki veriye ulaşmak oldukça güç. Diğer pek çok alanda olduğu gibi devlet, veri paylaşmak konusunda oldukça eli sıkı. Yayınlanan veriler ile istatistiklerin kötüye kullanıldığını ve bu yüzden yayınlamayacağını söyleyecek kadar da rahat. Ancak hapishaneler sözkonusu olduğunda durum biraz daha karışık. Zira, hapishanelerin kapasitesi ile mevcut mahpus sayısı arasındaki oran mahpusların sayısı bakımından açılmaya başladıkça bu türden istatistiklere ulaşma imkanı da azalıyor.

Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü’nün verilerine göre Türkiye’de 6 Nisan 2021 tarihi itibarıyla 264 kapalı ceza infaz kurumu, 80 müstakil açık ceza infaz kurumu, 4 çocuk eğitimevi, 9 kadın kapalı, 7 kadın açık, 7 çocuk kapalı ceza infaz kurumu olmak üzere toplam 371 ceza infaz kurumu bulunmaktadır. Bu kurumların toplam kapasitesi 250.576 kişidir. Ancak bu sayının artırılmış kapasite olduğunu da belirtmekte fayda vardır. Normal koşullar altında bu hapishanelerde verilen sayının 2/3’ü kadar mahpusun kalması gerekmektedir.

Bu noktada bir önemli bilgi de Türkiye’de son yılda yapılan 40’a yakın yeni hapishane ile kapasitenin resmi rakamlara göre 188.437 kişi arttırılmış olduğudur. Önümüzdeki yıllarda tamamlanacak hapishaneler ile kapasitenin 500 bin kişiye kadar artırılması planlanmaktadır. Bu da göstermektedir ki Türkiye insanları hapsedme üzerine bir gelecek öngörmektedir kendine.¹

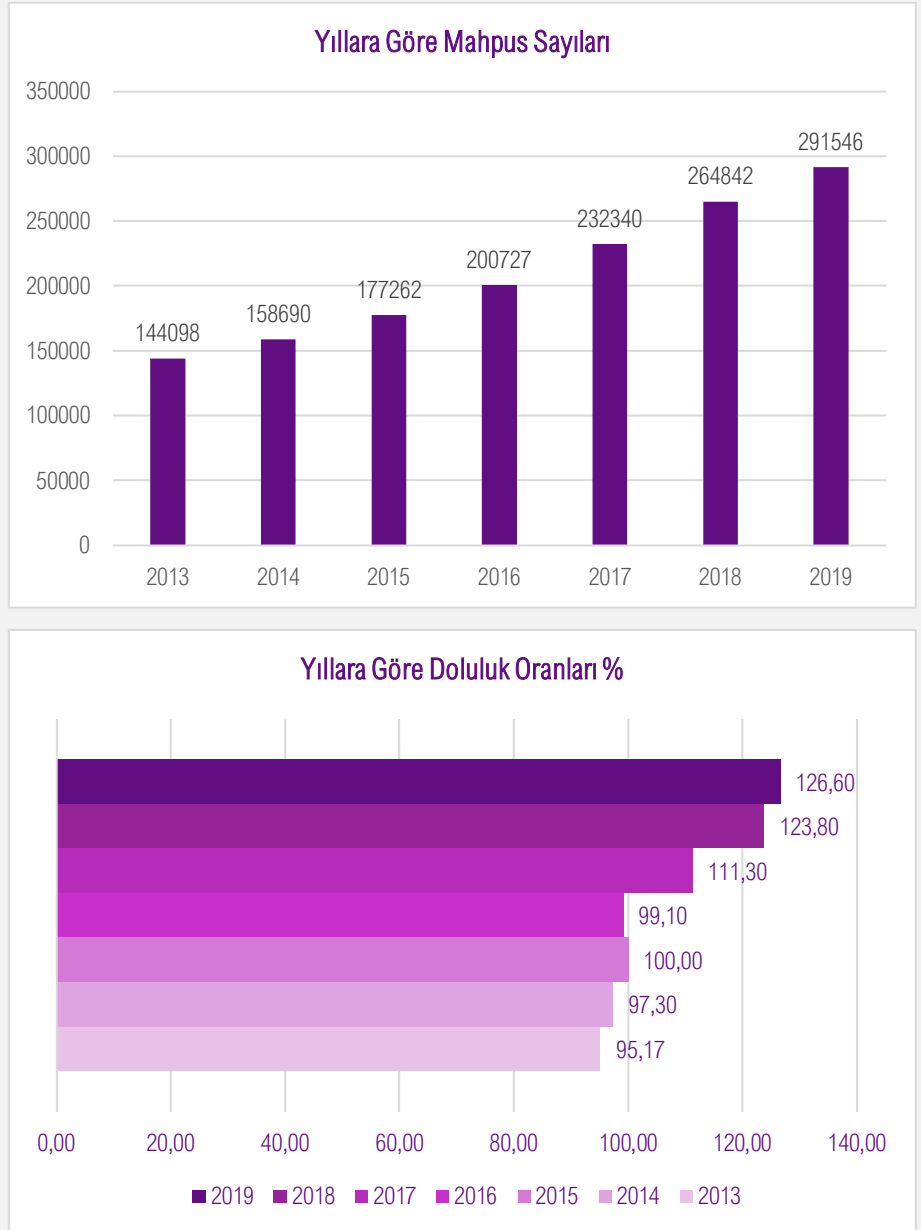
Aşağıda gördüğümüz iki grafik Türkiye hapishanelerinde kalan mahpus sayısını ve bu hapishanelerdeki doluluk oranını göstermektedir. Her iki grafikten de anlaşılacağı üzere Türkiye’deki mahpus sayısı ve hapishanelerin doluluk oranı ciddi bir artış eğilimi göstermektedir. 2019 yılı dahil son 7 yıl için verileri içeren bu tabloda 2020 yılı verileri özellikle değerlendirme dışı bırakılmıştır. Zira küresel

¹ <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/cik-genel-bilgi>

COVID-19 salgını bahane edilerek İnfaz Kanunu'nda yapılan değişiklik ile çıkarılan kısmi ve özel af sayesinde bu yoğunluk "geçici" olarak azaltılmıştır.

Bu rakamların ne kadar çarpıcı olduğunu göstermesi bakımından bir kıyaslama yerinde olacaktır. Kamuoyunda "Rahşan Affı" olarak bilinen ve 19 Aralık Hayata Dönüş Operasyonu'nun hemen arkasından çıkarılan af öncesinde hapishanelerdeki toplam mahpus sayısı 70 bin civarında idi. Bugün hapishanelerde bunun yaklaşık 4 katı mahpus bulunmaktadır.

Türkiye'nin de üyesi olduğu Avrupa Konseyi'nin 15 Aralık 2020 tarihinde yayınladığı ceza istatistikleri raporuna göre Türkiye, 31 Ocak 2020 tarihi itibarıyla Konsey'in 47 üyesi arasında, hapishane mevcudu bakımından Rusya'nın ardından ikinci, her 100 bin kişiye düşen tutuklu ve hükümlü sayısında ise ilk sırada yer alıyor.² Türkiye, infaz memuru başına düşen tutuklu ve hükümlü sayısında da en yüksek sayıyla birinci sırada yer alıyor.

² https://wp.unil.ch/space/files/2021/04/210330_FinalReport_SPACE_I_2020.pdf

2018 ve 2019 verilerine bakıldığında hapishanelerin doluluk oranının ciddi bir artış görülmektedir. Bu durumun mahpuslara keyfi sınırlamalar getirilmesi, işkence ve kötü muamele uygulamalarının artması gibi olumsuzluklar başta olmak üzere birçok insan hakkı ihlaline neden olduğu Avrupa Komisyonu 2020 yılı raporunda da vurgulanmaktadır.³ Hapishanelerdeki mevcut durumun neden olduğu ihlaller İnsan Hakları Derneği'nin raporlarında da açıkça görülmektedir.^{4,5 6 7 8}

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün yayınladığı resmi rakamlara göre 15 Nisan 2021 itibariyle hapishanelerde toplam 282.278 mahpus bulunuyor. Bu sayıya, COVID-19 tedbirleri kapsamında cezasının infazı durdurulan yaklaşık 50 bin mahpus da dahildir. Dolayısıyla, Türkiye hapishaneleri mahpus sayısı bakımından tarihinin en yoğun dönemlerinden birini yaşamakta ve bu durum yoğun hak ihlallerini de beraberinde getirmektedir.

³ https://www.ab.gov.tr/siteimages/trkiye_raporustrateji_belgesi_2020/turkey_report_30.10.2020.pdf

⁴ <https://www.ihd.org.tr/marmara-bolgesi-hapishaneleri-2020-yili-hak-ihlalleri-raporu/>

⁵ <https://www.ihd.org.tr/ic-anadolu-bolgesi-hapishaneleri-uc-aylik-hak-ihlalleri-raporu-temmuz-agustos-eylul-2020/>
<https://www.ihd.org.tr/ic-anadolu-bolgesi-hapishaneleri-hak-ihlalleri-raporu-ekim-kasim-aralik-2020/>

⁶ <https://www.ihd.org.tr/cukurova-bolge-hapishanelerinde-yasanan-hak-ihlallerine-iliskin-tespit-ve-degerlendirme-raporu/>

⁷ <https://www.ihd.org.tr/dogu-ve-guneydogu-anadolu-bolgesi-2020-yili-insan-haklari-ihlalleri-raporu/>

⁸ <https://www.ihd.org.tr/ihd-2020-yili-turkiye-hapishanelerinde-hak-izleme-raporu/>

TÜRKİYE'DE YABANCILAR ve SIĞINMACILAR

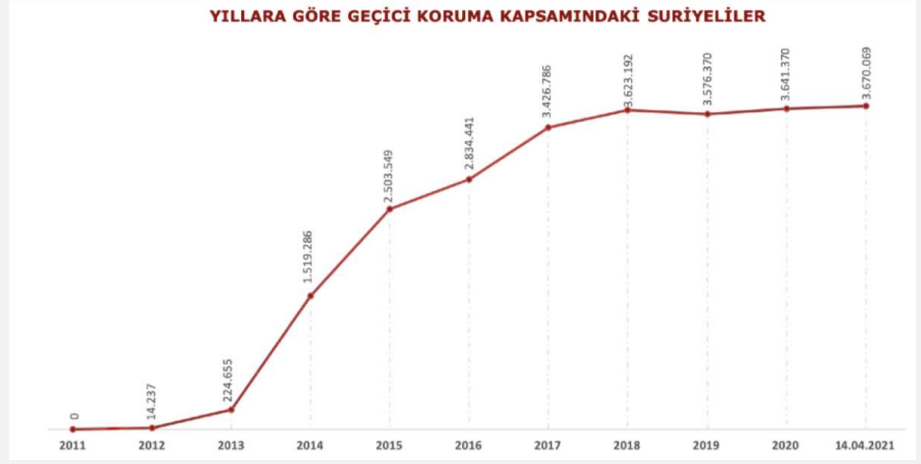
Türkiye İstatistik Kurumu'nun [TÜİK] 4 Şubat 2021 tarihinde yayınladığı “Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2020” raporunda Türkiye’de yabancı sayısı 1 milyon 333 bin 410 kişidir. Kurumun verdiği bilgiye göre “yabancı uyruklu nüfus kapsamında; referans tarihinde geçerli ikamet veya çalışma iznine sahip kişiler, uluslararası koruma kimlik belgesi gibi ikamet izni yerine geçen kimlik belgesi olan ve referans tarihinde geçerli adres beyanı olan kişiler ve izinle Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığından çıkmış referans tarihinde geçerli adres beyanı olan mavi kart hamili kişiler değerlendirilmiştir. Kurs, turizm, bilimsel araştırma vb. nedenlerle 3 aydan kısa süreli vize veya ikamet iznine sahip yabancılar ile geçici koruma statüsüyle ülkede bulunan Suriyeliler nüfusa dâhil değildir.”⁹

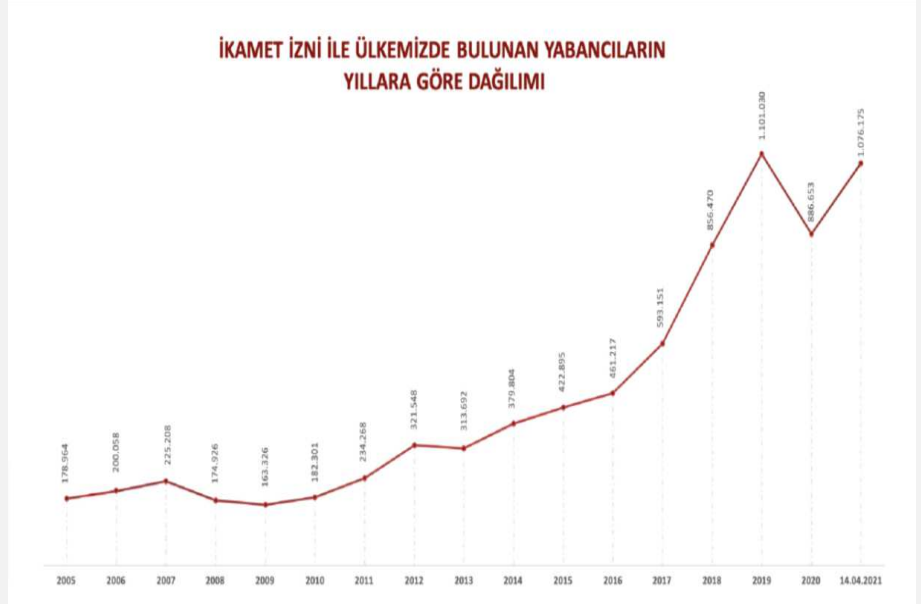
Kaynak: <https://www.goc.gov.tr/uluslararasi-koruma-istatistikler> [erişim: 23 Nisan 2021]

⁹ <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2020-37210> [erişim: 24 Nisan 2021]

Türkiye'deki geçici koruma altındaki kayıtlı Suriyeli sayısı ise 31 Mart 2021 tarihi itibarıyla toplam 3 milyon 665 bin 946 kişidir. Bu kişilerin 1 milyon 737 bin 502'sini (%47,4) 0-18 yaş arası çocuklar oluşturuyor. 0-18 yaş arası çocukların ve kadınların toplam sayısı ise 2 milyon 596 bin 643 kişi. (%70,8)¹⁰

Kaynak: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> [erişim: 23 Nisan 2021]

Kaynak: <https://www.goc.gov.tr/ikamet-izinleri> [erişim: 23 Nisan 2021]

Çatışma, şiddet ve zulüm sebebiyle zorla yerinden edilen kişilerin sayısı küresel çapta rekor düzeylere ulaşırken Türkiye dünyada en fazla sayıda mülteciye ev sahipliği yapan ülke olmayı sürdürüyor. BMMYK verilerine göre ise Türkiye, yaklaşık 3,6 milyon kayıtlı Suriyeli mültecinin yanı sıra 320.000 kadar diğer uyruklardan UNHCR'nin ilgi alanına giren kişiye de ev sahipliği yapmaktadır.¹¹

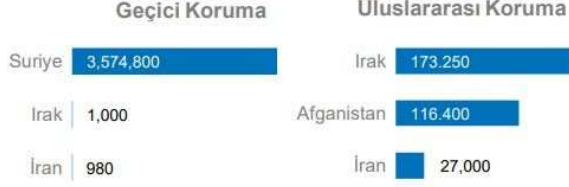
Bütün bu rakamları bir arada değerlendirdiğimizde Türkiye'de yaşayan kişilerin yaklaşık %5'ini yabancıların oluşturduğunu söyleyebiliriz.

¹⁰ <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/> [erişim: 23 Nisan 2021]

¹¹ UNHCR, <https://www.unhcr.org/tr/turkiyedeki-multeciler-ve-siginmacilar> [erişim: 23 Nisan 2021]

İLGİ ALANINDAKİ NÜFUS

Uluslararası koruma ihtiyacı içindeki kişiler (geçici koruma altındaki kişiler) **3,65 milyon**
 Uluslararası koruma başvuru sahipleri **330.000**

İLK ÜÇ MENŞE ÜLKE

Kaynak: UNHCR 2020 Yılı Ortası İstatistik Raporu ve UNHCR [Veri Arama Platformu](#)

ÖNE ÇIKAN İSTATİSTİKLER**134.000 hane**

2020 yılı boyunca 61 ortak aracılığıyla (yerel makamlar, belediyeler ve STK'lar) uluslararası koruma ihtiyacı içinde bulunan kişiler ve yerel toplum içinden 134.000 haneye hijyen kiti dağıtılmıştır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki kamu görevlilerine, sınır yetkililerine ve Geçici Barınma Merkezlerinde kalan kişilere aynı yardımlar yapıp temel ihtiyaç malzemeleri sağlanmıştır.

6.100 şartlı mülteci ve geçici koruma statü sahibi kişi

2020'de 15 ülkeye 6.100 kişinin üçüncü ülkeye yerleştirme dosyası sunulmuştur. %77'si Suriyeli olmak üzere 4.050 kişi 14 ülkeye yerleştirilmek üzere ülkeden ayrılmıştır.

269.200 çağrı

UNHCR Danışma Hattı, en çok üçüncü ülkeye yerleştirme ve finansal yardım konularında olmak üzere 70'ten fazla ilden 269.200 çağrıya cevap vermiş, Eylül'de açılan toplumsal cinsiyete dayalı şiddet hattı 4.000 çağrı almıştır.

Kaynak: <https://www.unhcr.org/tr/unhcr-turkiye-istatistikleri> [erişim 23 Nisan 2021]

YARGI SİSTEMİNDE YABANCILAR

Avrupa Konseyi'nin 15 Aralık 2020 tarihinde yayınladığı ceza istatistikleri raporuna göre Türkiye, hapishane mevcudu bakımından Rusya'nın ardından ikinci, her 100 bin kişiye düşen tutuklu ve hükümlü sayısında ise Konsey'in 47 üyesi arasında ilk sırada yer alsa da hapishanelerde bulunan yabancı mahpus bakımından çok daha alt sıralarda yer alıyor.

Raporun yabancı mahpuslara ilişkin bölümünde konuyla ilgili veri sağlayan ülkeler arasında Türkiye, üye ülkelerdeki yabancı mahpus sayısı ortalama oranına göre düşük yabancı mahpusa sahip ülkeler arasında yer almaktadır.¹² Hatta diyebiliriz ki sayısal olarak ve oransal olarak şüpheli konumundaki yabancı sayısı, mağdur ve müşteki durumundaki yabancı sayısında daha azdır.

Oysa Türkiye'deki kamuoyu algısı, yabancı sayısının artması ile "suça bulaşma", kanuna muhalefet etme arasında doğrudan bağlantı olduğu yönünde. Göçmen, sığınmacı ya da her ne sebeple olursa olsun Türkiye'de bulunan yabancıların suça eğilimli olduğu gibi bir anlayış hakim. Oysaki aşağıda da görüleceği üzere bu fiiliyatta olan durumla uyuşmamaktadır. Ne yazık ki yetkililerin elinde bu durumu açık seçik bir biçimde ortaya koyacak veri olmasına karşın gerekli açıklamaları yapmaktan geri durmaktadırlar. Yabancılar ile ilgili diğer konularda olduğu gibi sessiz kalmanın siyasi getirisinden istifade etmektedirler.

Türkiye'de 2018 yılı için "şüpheliler uyuşma göre incelendiğinde; %97,6'sının Türk vatandaşı, %2,4'ünün ise yabancı uyruklu olduğu görülmektedir." 2019 yılı için ise "şüpheliler uyuşma göre incelendiğinde; %97,6'sının Türk vatandaşı, %2,4'ünün ise yabancı uyruklu olduğu görülmektedir."¹³

¹² https://wp.unil.ch/space/files/2021/04/210330_FinalReport_SPACE_I_2020.pdf

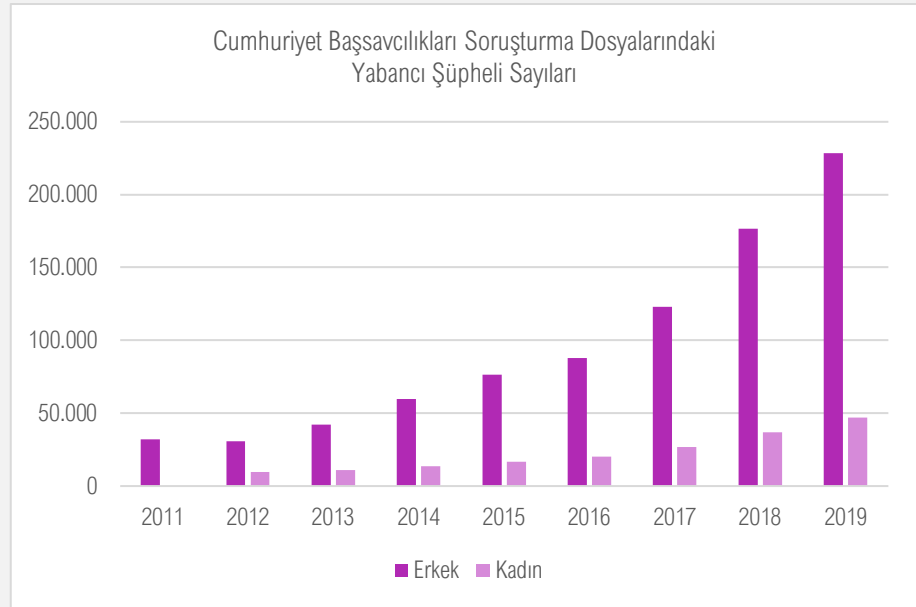
¹³ Adli İstatistikler 2018, s. 16., Adli İstatistikler 2019, s. 16.

<https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/2082019153842istatistik2018.pdf>

<https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1062020170359HizmeteOzel-2019-bask%C4%B1-%C4%B0SA.pdf>

Cumhuriyet Başsavcılıkları Soruşturma Dosyalarındaki Şüpheli Sayıları

Yıl	TC Uyruklu		Yabancı Uyruklu	
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
2011	4.646.318	695.246	32.198	10.695 4
2012	4.694.169	742.631	30.792	9.734
2013	5.012.503	803.673	42.027	10.933
2014	5.249.014	849.588	59.754	13.435
2015	5.495.077	911.534	76.225	16.418
2016	5.662.136	951.770	87.743	20.265
2017	6.587.333	1.120.342	123.154	26.635
2018	7.394.778	1.284.085	176.513	36.640
2019	7.656.346	1.349.668	228.509	46.851

2018 yılı için “uyruğa göre mağdur/müşteki oranları incelendiğinde %96,4’ünü Türk vatandaşı, %3,6’sının ise yabancı uyruklu olduğu görülmektedir”. 2019 yılın içinse toplam mağdur/müştekiler içinde yabancı uyrukluların oranı %4,4’ün biraz altında görünmektedir.¹⁴ “2019 yılı ceza mahkemelerinde gelen toplam dosyalar-daki ... mağdur/müştekiler ... uyruk yönüyle incelendiğinde, mağdur/müştekilerin ... %93,2’sinin Türk vatandaşı, %6,8’inin yabancı uyruklu olduğu görülmekte-dir.”¹⁵

Cumhuriyet Başsavcılıkları Soruşturma Dosyalarındaki Mağdur / Müşteki Sayıları

Yıl	TC Uyruklu		Yabancı Uyruklu	
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
2011	4.685.361	1.726.024	38.604	23.728
2012	5.112.645	1.952.390	44.625	27.343
2013	5.462.399	2.088.356	58.462	33.467
2014	5.770.715	2.179.874	85.541	40.360
2015	5.904.006	2.262.438	139.208	55.807
2016	5.888.972	2.259.203	149.937	67.684

¹⁴ Adli İstatistikler 2018, s. 17, Adli İstatistikler 2019, s. 16.

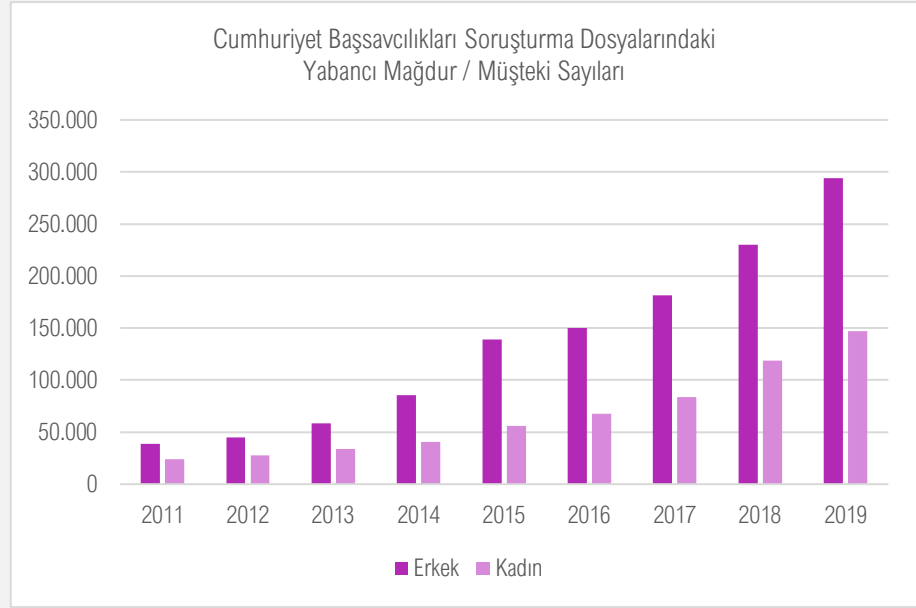
<https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/2082019153842istatistik2018.pdf>

<https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1062020170359HizmeteOzel-2019-bask%C4%B1-%C4%B0SA.pdf>

¹⁵ Adli İstatistikler 2019, s. 34.

<https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1062020170359HizmeteOzel-2019-bask%C4%B1-%C4%B0SA.pdf>

2017	6.257.273	2.424.703	181.309	83.599
2018	6.728.528	2.689.504	230.228	118.605
2019	6.831.212	2.770.720	293.846	147.223

2018 yılı için sanıklar uyruk yönüyle incelendiğinde “%96,7’sinin Türk vatandaşı, %3,3’ünün yabancı uyruklu olduğu görülmektedir”.¹⁶ “2019 yılı ceza mahkemelerine toplam gelen dosyalardaki ... sanıklar ... uyruk yönüyle incelendiğinde; %96,3’ünün Türk vatandaşı, %3,7’sinin yabancı uyruklu olduğu görülmektedir.”¹⁷

Yukarıdaki iki grafikte görülen sayılardaki artış eğilimi Türkiye’deki yabancı sayısında son 10 yılda yaşanan ciddi artış ile doğru orantılı. Üstelik Türkiye’deki toplam yabancıların genel nüfusa oranı ile karşılaştırıldığında şüpheli, mağdur/müşteki ve sanık sayıları bakımından yabancıların toplam şüpheli, mağdur/müşteki ve sanık sayılarına oranının daha düşük olduğunu görüyoruz. Ayrıca verilen istatistik verilerde gözlenen artış eğilimini geçmiş yıllarda açıklanan yabancı mahpus sayısına uygulayacak olursak Türkiye’deki hapishanelerde yaklaşık 10 bin yabancı mahpus olmasını bekleriz. Türkiye’de yaşayan kişilerin yaklaşık %5’ini yabancıların oluşturduğunu gözönüne alırsak hapishanelerdeki yabancı sayısının 14 bin civarında olması gerekecektir. Oysa Türkiye’deki hapishanelerde her iki sayının da çok altında yabancı mahpus bulunmaktadır.

Ceza Mahkemeleri Sanık Sayısı, 2018

Yıl 2018	TC Uyruklu		Yabancı Uyruklu	
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
Önceki Yılda	1.724.711	208.033	71.791	13.271
Yıl İçinde	1.778.278	213.705	42.687	7.919
Bozularak Gelen	121.359	8.607	725	96
Toplam	3.624.348	430.345	115.203	21.286

¹⁶ Adli İstatistikler 2018, s. 34.

<https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/2082019153842istatistik2018.pdf>

¹⁷ Kaynak: Adli İstatistikler 2019, s. 34.

<https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1062020170359HizmeteOzel-2019-bask%C4%B1-%C4%B0SA.pdf>

Ceza Mahkemeleri Sanık Sayısı, 2019

Yıl 2019	TC Uyruklu		Yabancı Uyruklu	
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
Önceki Yılandan	1.787.410	221.819	85.196	15.558
Yıl İçinde	1.864.539	229.669	51.931	9.181
Bozularak Gelen	132.866	9.748	1.244	158
Toplam	3.784.815	461.236	138.371	24.897

Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü'nün hazırladığı yıllık raporlara göre yabancılar karşı Türk Ceza Kanunu [TCK] uyarınca açılmış davalarda belli suç kategorilerinde yığılma olduğunu görüyoruz. Hırsızlık, mala zarar verme, dolandırıcılık gibi suçları da kapsayan “Malvarlığına Karşı Suçlar”ın önemli bir yekun tuttuğu görülüyor. Hemen ardından kasten ya da taksirle yaralamanın dahil olduğu “Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlar”, ağırlıklı olarak resmi belgede tahrifata bağlı suçları ve sahteciliği içeren “Kamu Güvenine Karşı Suçlar” ile cebir, huzur ve sükun bozma, konut dokunulmazlığının ihlali gibi suçları da kapsayan “Hürriyete Karşı Suçlar” geliyor.

TCK'nın ilgili maddelerine göre açılan bu davaların incelenmesi, bu yığılmalara ilişkin başka sonuçlar ortaya çıkaracaktır. Ancak basit bir değerlendirme ile isnat edilen suçların ağırlıklı olarak varoluş kaygılarının beraberinde ortaya çıktığı söylenebilir.

Ceza Mahkemelerine TCK Uyarınca Açılan Davalardaki Suç Sayılarının Suç Türüne Göre Dağılımı, 2018

Yıl 2018	TCK	Yabancı Uyruklu	
		Erkek	Kadın
Malvarlığına Karşı Suçlar	141-169	13.898	2.035
Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlar	86-93	7.385	1.481
Hürriyete Karşı Suçlar	106-124	4.872	655
Şerefe Karşı Suçlar	125-131	1.355	566
Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar	185-196	2.664	279
Genel Tehlike Yaratan Suçlar	170-180	1.043	128
Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar	309-316	1.353	140
Kamu Güvenine Karşı Suçlar	197-212	6.345	1.682
Adliyeye Karşı Suçlar	267-298	1.156	183
Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar	247-266	334	84
Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar	102-105	2.191	200
Hayata Karşı Suçlar	81-85	1.064	97
Bilişim Alanında Suçlar	243-246	460	65
Genel Ahlak Karşı Suçlar	225-229	699	664
Kamu Barışına Karşı Suçlar	213-222	372	73
Özel Hayata Karşı Suçlar	132-140	119	40
Çevreye Karşı Suçlar	181-184	113	24
Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti	79-80	1.366	79
Ekonomi, Sanayi ve Ticarete İlişkin Suçlar	235-242	12	3
Devletin Egemenliğine Karşı Suçlar	299-301	62	9
Aile Düzenine Karşı Suçlar	230-234	99	69
Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar	302-308	44	2
Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk	326-339	127	37
Milli Savunmaya Karşı Suçlar	317-325	1	-
İşkence ve Eziyet	94-96	38	14
Koruma, Gözetim, Yardım veya Bildirim Yükümlülüğünün İhlali	97-98	4	9

Ulaşım Araçlarına ve Platformlarına Karşı Suçlar	223-224	9	1
Çocuk Düşürme, Düşürtme, Kısırlaştırma	99-101	3	4
Yabancı Devletlerle Olan İlişkilere Karşı Suçlar	340-342	-	-
TCK Kapsamındaki Diğer Suçlar		179	14

Kaynak: Adli İstatistikler 2018, s. 42.

Ceza Mahkemelerine TCK Uyarınca Açılan Davalardaki Suç Sayılarının Suç Türüne Göre Dağılımı, 2019

Yıl 2019	Yabancı Uyruklu		
	TCK	Erkek	Kadın
Malvarlığına Karşı Suçlar	141-169	15.881	2.574
Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlar	86-93	9.265	1.875
Hürriyete Karşı Suçlar	106-124	6.448	907
Şerefe Karşı Suçlar	125-131	1.599	732
Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar	185-196	4.166	349
Genel Tehlike Yaratan Suçlar	170-180	1.468	200
Kamu Güvenine Karşı Suçlar	197-212	9.058	1.868
Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar	309-316	1.371	116
Adliyeye Karşı Suçlar	267-298	2.125	237
Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar	247-266	400	94
Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar	102-105	2.991	362
Genel Ahlaka Karşı Suçlar	225-229	934	605
Hayata Karşı Suçlar	81-85	995	118
Bilişim Alanında Suçlar	243-246	542	69
Kamu Barışına Karşı Suçlar	213-222	228	49
Çevreye Karşı Suçlar	181-184	138	26
Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar	132-140	197	54
Devletin Egemenlik Alametlerine ve Organlarının Saygınlığına Karşı Suçlar	299-301	123	23
Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti	79-80	1.696	75
Ekonomi, Sanayi ve Ticarete İlişkin Suçlar	235-242	10	
Aile Düzenine Karşı Suçlar	230-234	98	83
Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar	302-308	65	4
Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk	326-339	79	9
İşkence ve Eziyet	94-96	80	21
Ulaşım Araçlarına ve Platformlarına Karşı Suçlar	223-224	2	
Koruma, Gözetim, Yardım veya Bildirim Yükümlülüğünün İhlali	97-98	6	22
Çocuk Düşürme, Düşürtme, Kısırlaştırma	99-101		7
Milli Savunmaya Karşı Suçlar	317-325	-	-
TCK Kapsamındaki Diğer Suçlar		206	16

Kaynak: Adli İstatistikler 2019, s. 41.

TCK dışında kalan sair kanunlar uyarınca açılan davalardaki suç sayılarına baktığımızda ise belli kanunların öne çıktığını görüyoruz. Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'na muhalefet eden yabancıların sayısının diğerleri ile karşılaştırıldığında katbekat fazla olduğu göze çarpıyor. Bu durumu sosyo-ekonomik gerekçelerini ortaya çıkararak ayrıca yorumlamak gerektiği görüşündeyiz.

Özel Kanunlar Uyarınca Açılan Davalardaki Suç Sayıları	Yabancı Uyruklu [2018]	
Kanun	Erkek	Kadın
İcra ve İflas Kanunu	199	69
Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu	10.083	1.465

Çek Kanunu	402	22
Terörle Mücadele Kanunu	246	26
Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu	113	19
Sınai Mülkiyet Kanunu	139	31
Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu	29	1
Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun	36	4
Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun	2	-

Kaynak: Adli İstatistikler 2018, s. 46.

Özel Kanunlar Uyarınca Açılan Davalardaki Suç Sayıları	Yabancı Uyraklı [2019]	
	Erkek	Kadın
<i>Kanun</i>		
İcra ve İflas Kanunu	319	101
Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu	7 485	1 120
Çek Kanunu	507	57
Terörle Mücadele Kanunu	164	20
Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu	128	11
Sınai Mülkiyet Kanunu	169	50
Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu	22	3
Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun	48	5
Dernekler Kanunu	11	6
Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun	731	45

Kaynak: Adli İstatistikler 2019, s. 43.

CEZA İNFAZ SİSTEMİNDE YABANCILAR: SORUNLAR ve ÖNERİLER

Türkiye’de hapishanelerin genel durumuna ilişkin istatistiki veriye ulaşmak oldukça güç. Diğer pek çok alanda olduğu gibi devlet, veri paylaşmak konusunda oldukça eli sıkı. Kimi alanlarda yayınlanan veriler ile istatistiklerin kötüye kullanıldığını ve bu yüzden yayınlamayacağını söyleyecek kadar da rahat.

Verilerle ilgili bu durum yabancı mahpusları da kapsıyor. Çoğunlukla özel bir ilgiye mazhar olmayan bu mahpus grubuna ilişkin yayınlanmış istatistiki veri de bulunmuyor. Yalnızca bir önceki bölümde özetlemeye çalıştığımız gibi yabancı sanık, mağdur, müşteki sayılarına, yabancıların dahil olduğu yargılama süreçlerindeki genel verilere ulaşmak mümkün. Ne yazık ki bunların da alt kırılımlarına bakılması ve özel olarak üzerinde çalışılması gerekiyor.

Yabancı mahpusların durumuna ilişkin yapılmış çalışma da oldukça sınırlı ve dönemsel. Düzenli olarak yabancı mahpuslar konusuna eğilen araştırma ve rapor ne yazık ki yok. Yine de bütün bütün çorak bir alanda değiliz. Yabancı mahpuslardan başvuru alan, bu konuyla ilgili önemli çalışmalar yapan kişi ve kurumlar bulunuyor. Ancak, Türkiye gibi dünyada en fazla yabancı nüfusa evsahipliği yapan bir ülkede göçmen ve sığınmacılarla ilgili olduğu gibi yabancı mahpuslarla ilgili de izleme ve raporlama çalışması yapılması beklenirdi.

İHD olarak bu çalışmanın kendi adımıza bir başlangıç olmasını temenni ediyoruz. Bugüne kadar aldığımız başvurular ve yaptığımız hapishane ziyaretleri ile medya taramalarından elde ettiğimiz veriler ışığında hapishanelerdeki yabancı mahpusların içinde buldukları durumu, karşılaştıkları sorunları, çoğu zaman mecburen katlanmak zorunda kaldıkları baskı ve ihlallerin bir resmini çizmeye çalışacağız.

Yabancı Mahpuslarla İlgili Çalışmalar

Türkiye hapishanelerinde bulunan yabancı mahpuslarla ilgili en kapsamlı çalışma bütününe Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum [CİSST] derneğinin yaptığı çalışmalar oluşturuyor.

CİSST'in konuyla ilgili ilk çalışması Kasım 2013'te yayınlanan "Özel İhtiyaçları Olan Mahpuslar Projesi Sonuç Raporu". Raporda engelli, LGBT ve Yaşlı mahpuslarla beraber yabancı mahpusların içinde buldukları koşullar ile karşılaştıkları baskı ve sorunlar ele alınıyor. Diğer bir çalışma ise Haziran 2015'te yayınlanan "Özel İhtiyaçları Olan Mahpuslar ve İlgili Sivil Toplum Örgütleri Ağrı Projesi Raporu". Bu ikinci raporda Türkiye hapishanelerinde bulunan yabancılardan kimlerden müteşekkil olduğuna ilişkin bir resim de çiziliyor:

Bir ülke hapishanesindeki yabancı uyruklular, o ülkede bir süredir yaşayan, dili ve kültürü az çok tanıyan, belki göçmen statüsündeki yabancılar olabileceği gibi, o ülkeye henüz gelmiş, turizm veya iş için çok kısa süreliğine orada bulunan, hatta sadece transit geçiş yapan, o ülkede tanıdığı hiç kimse ve hiçbir şey olmayan yabancılar da olabilir. Türkiye'deki yabancı mahpusların, hapishaneye girmeden önce Türkiye'de ne kadar zaman bulduklarına dair Adalet Bakanlığı tarafından açıklanmış bir bilgi yok ancak gözlemlerimiz, görüşmelerimiz ve bize gelen mektuplar, Türkiye'deki yabancı mahpuslar arasında, burada kimsesi olmayan, kısa süreliğine Türkiye'de bulunurken hapsedilen yabancıların sayısının çok olduğunu gösteriyor. Bunların dil sorununu ve yakınlarından uzakta olmaktan kaynaklanan maddi-manevi sıkıntıları daha yoğun olarak yaşadığını söyleyebiliriz. Özellikle başka ülkelere giderken Türkiye'de havaalanında uyuşturucu kaçakçılığı suçlamasıyla yakalanan azımsanmayacak sayıda yabancı mahpus var ve daha savunmalarından başlayarak sıkıntı yaşıyorlar (aralarında, geldikleri ve gittikleri ülkelerde yasadışı sayılmayan maddeleri bulundurmanın, uçaktan aktarma yaptıkları Türkiye'de suç sayıldığını bilmeyen yabancılar da var).¹⁸ [s. 19-20]

Bu proje kapsamında 21-22 Mayıs 2015 tarihinde gerçekleştirilen "Hapishanede Engelli, Yabancı, LGBTİ Olmak" konferansı kitabı da Haziran 2015'te yayınlanmıştır. Bu çalışmada hapishanelerdeki yabancılara odaklanan 4 bildiriye yer verilmiştir.

CİSST'in "Özel İhtiyaçları Olan Mahpuslar Projesi Sonuç Raporu" çalışması kapsamında o dönem için hapishanelerdeki yabancı mahpusların sayısına dair yaptığı bilgi edinme başvurusuna Adalet Bakanlığı tarafından verilen yanıtı göre 15 Nisan 2013 tarihi itibarıyla hapishanelerde 2.222 yabancı mahpus bulunuyor.¹⁹ [s. 73]

¹⁸ <http://cisst.org.tr/wp-content/uploads/2020/07/OIMRapor2015.pdf>

¹⁹ <http://cisst.org.tr/wp-content/uploads/2020/07/OIMRapor2013.pdf>

1) Ceza infaz kurumlarında bulunan yabancı uyruklu tutuklu ve hükümlü dağılımları

Durumu	Kişi Sayısı
Hükümlü	1.109
Tutuklu	1.113
Genel Toplam	2.222

“Özel İhtiyaçları Olan Mahpuslar ve İlgili Sivil Toplum Örgütleri Ağı Projesi Raporu”na göre CİSST’in benzer içerikli 29 Nisan 2015 tarihli bilgi edinme talebi ise yabancı mahpus sayısının verilmesi “özel bir çalışma, araştırma ve inceleme gerektirdiğinden” reddedilmiş. [s. 19]

İHD’nin 26 Nisan 2021 tarihinde Adalet Bakanlığı ile Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü’ne yaptığı bilgi edinme başvurularına ise rapor hazırlandığı sırada henüz yanıt gelmemiştir. Dolayısıyla Türkiye’deki hapishanelerde kaç yabancı mahpus bulunduğuna ilişkin elimizde güncel veri bulunmuyor. Ancak bir önceki bölümde verilen istatistiki verilerde gözlenen artış eğilimini buraya uygulayacak olursak Türkiye’deki hapishanelerde yaklaşık 10 bin yabancı mahpus olmasını bekleyebiliriz. Türkiye’de yaşayan kişilerin yaklaşık %5’ini yabancıların oluşturduğunu gözönüne alır isek hapishanelerdeki yabancı sayısının 14 bin civarında olması gerekecektir. Oysa Türkiye’deki hapishanelerde tahmin edebildiğimiz kadarı ile her iki sayının da çok altında yabancı mahpus bulunmaktadır.

CİSST’in yabancı mahpuslarla ilgili son çalışması ise Temmuz 2016’da yayınlanan “Türkiye’de Yabancı Mahpus Olmak” araştırması.²⁰ Oldukça kapsamlı bir çalışma olan bu yayın, “hem yabancı uyruklu mahpusların özel ihtiyaçlarına dikkat çekmek için bazı tespitler, hem de uğradıkları hak ihlalleri ile mücadele etmek amacıyla bazı öneriler içermektedir”. [s. 24] Bu kapsamda yabancı mahpusların özel ihtiyaçlarına ek olarak dil, adalete erişim, sağlık hakkı, ruh sağlığı, haberleşme ve görüş, nakil, ayrımcılık, maddi sorunlar, kültürel ve dinsel konular bağlamında karşılaştıkları sorunlar ve ihlallere ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır.

CİSST’in salgın döneminde yayınladığı “Hapishanelerden Gelen Koronavirüs (COVID-19) Kaynaklı Şikayetler” başlıklı düzenli raporlarında²¹ ise yabancı mahpusların karşılaştığı sorunlar 4 başlık altında toplanıyor:

- Yabancı uyruklu mahpusların, sınırların kapalı olması sebebiyle para ve kargo alamadığı, yurtdışına telefon görüşlerinin de aksadığı, bazı yerlerde durduğu, yeni başlatılan görüşme hakkından faydalanamadıkları [ilk olarak 29 Haziran-10 Temmuz 2020 bülteni ve sonrası]
- Yabancı uyruklu mahpusların, haklarına erişemedikleri, kötü muamele, aşağılama ve ayrımcılığa maruz kaldıkları [ilk olarak 13-31 Ağustos 2020 bülteni ve sonrası]
- Bazı yabancı uyruklu mahpusların infaz yasasından faydalanabilmelerine rağmen denetimli haklarını kullanamadıkları [ilk olarak 01-15 Eylül 2020 bülteni ve sonrası]

²⁰ <http://cisst.org.tr/wp-content/uploads/2020/07/Yabanci-Mahpus-Kitabi.pdf>

²¹ <http://cisst.org.tr/tcps-yayinlari/raporlar/covid-19-raporlari/>

- Bazı hapishanelerde radyolarda bulunan a.m. bandının yasaklanması sebebiyle yabancı uyruklu mahpusların yabancı dilde radyo kanallarına erişemedikleri [ilk olarak 15-30 Eylül 2020 bülteni ve sonrası]

Yakında dönemde ise Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu [TİHEK] tarafından gerçekleştirilen hapishane ziyaretlerinden birine ilişkin raporda yabancı mahpuslar ve karşılaştıkları sorunlara ilişkin tespitlerle karşılaşılıyor. Bilindiği üzere TİHEK, ulusal önleme mekanizması işlevini de yerine getiren bir kurum hüviyetinde. Her ne kadar ulusal insan hakları kurumu olarak da ulusal önleme mekanizması olarak da uluslararası standartları karşılamıyor, insan haklarına yaklaşımı bakımından çok boyutlu eleştiriler yapılıyor olsa da hazırladığı raporlardan çıkarımlar yapmak mümkün.

7 Ekim 2019 tarihinde gerçekleştirilen Muğla E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ziyareti sonrasında hazırlanan ve Mart 2020'de yayınlanan raporda²² yabancı mahpusların karşılaştıkları sorunlar ve hak ihlallerine ilişkin şu tespitler yer almaktadır:

Yabancı mahpuslar ise dilekçelerine cevap alamadıklarını ifade etmiştir. [s. 5]

Kurumda ziyaret edilen yabancıların kaldığı koşu tahtasından su sızdırdığı, sızıntının kötü kokuya neden olduğu, nefes almanın güçleştiği ifade edilmiştir. [s. 5]

... yabancı mahpuslar, kurumda buldukları an itibarı ile ne tür haklarının olduğuna dair bir bilgilendirmenin taraflarına yapılmadığını, kendi aralarında Türkçe bilen bir mahpusu tercüman olarak seçtiklerini ve onun aracılığı ile dileklerini iletmeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir. [s. 8]

Yabancı mahpuslarla dil bilmemelerinden ve tercüman olmamasından dolayı iletişim kurulamadığı ifade edilmiştir. [s. 10]

Yabancı mahpuslar ayda yaklaşık 15 dakika tenis oynamak dışında herhangi bir faaliyete dâhil olmadıklarını, televizyon kanallarında da kendi dillerinde yayın yapan bir kanalın bulunmadığını ifade etmişlerdir. Özellikle, Arapça kanalların çeşitlendirilmesi ve İngilizce kanal eklenmesi taleplerini iletmışlerdir. Kütüphanede farklı dillerde daha fazla kitap bulundurulmasını talep edilmiştir. [s. 11]

İHD'ye Yapılan Başvurular ve Diğer kaynaklardan Toplanan Bilgiler

Yabancı mahpusların hapishanelerde karşılaştıkları sorunları, baskılar ve ihlalleri iki grupta incelemek mümkün. İlk gruba giren sorunlar, Türkiye'de ceza infaz sisteminden ve hapishanelerin genel durumundan kaynaklanan, diğer mahpusların da karşı karşıya kaldığı baskı ve ihlallerden oluşuyor. Bu türden sorunların izini, mahpusların yaptığı ortak başvurularda da sürmek mümkün. İHD'ye yapılan, bir bölümünü örnekler bölümünde sunduğumuz başvurulardan takip edebilirsiniz.

²² https://www.tih.gov.tr/upload/file_editor/2020/11/1604608047.pdf

Diğer gruba giren sorunlar ise yabancı mahpusların özgül durumlarından kaynaklanan baskı ve ihlaller. Bunların da kapsamlı örneklerini sunmaya çalıştık.

COVID-19 salgını döneminde diğer mahpuslar gibi yabancı mahpusların da karşılaştığı sorunlar ve baskılarda artış gözlemlenmiştir. COVID-19 ile mücadele kapsamında alınan tedbirlerin hak mahrumiyetine dönüştüğünü gözlemliyoruz. Yine COVID-19 ile mücadele adı altında mahpusların başta sosyal aktivite, spor, havalandırma gibi pek çok hakkının gasp edildiğine tanık oluyoruz. Bu hakların pek çok hapishanede kullanılmadığı, kullanılan hapishanelerde ise sürelerin oldukça kısaltıldığına dair mahpus aktarımlarını 2020 Yılı Hapishane Raporu'nda bulabilirsiniz.²³

Genel Sorunlar

Başta yaşam hakkı ve ölüm sonrası yaşanan süreçler, işkence ve kötü muamele iddiaları, sağlık hakkına erişimde yaşanan sorunlar, iletişim ve haberleşme hakkı kısıtlamaları, disiplin soruşturmaları ve cezaların infazı konularında yaşanan baskı ve ihlaller, sevk taleplerinin gerçekleştirilmemesi ve adil yargılanma hakkı ihlalleri diğer mahpuslar kadar ve kimi durumlarda sonuçları bakımından daha ağır biçimde yabancı mahpuslar tarafından da dile getirilen baskı ve ihlal başlıklarını oluşturuyor.

* * *

Türkiye hapishanelerinde 2020 yılı başından bu yana 60 mahpus yaşamını yitirmiştir. Bu kişiler arasında İHD'nin tespit edebildiği kadarıyla bir kişi yabancıdır. Suriye'nin Afrin bölgesinden olan Muhammed Emir isimli mahpus, Elbistan E Tipi Kapalı Hapishanesi'nde bulunuyordu. Muhammed Emir'in 2 Ekim 2020 tarihinde kaldırıldığı Elbistan Devlet Hastanesi'nde öldüğü COVID-19 nedeniyle öğrenildi.

“Örnek Olaylar” bölümünde ayrıntılı olarak takip edebileceğiniz süreç, hapishanelerdeki yabancı mahpusların ölmeleri durumunda karşılaşılan sorunların hemen hepsini içermektedir. Ailenin ve ilgili kişilerin zamanında ve yeterince bilgilendirilmemesi, yaşanan olayla ilgili bilgilerin şeffaf bir biçimde paylaşılmaması, cenazenin aileye teslim edilememesi ve bu özel durumda olduğu gibi kimsesizler mezarlığına gömülmesi gibi zincirleme bir sorunlar dizisi ile karşı karşıyayız. Hem ölüm hem de hastalanma durumlarında yabancı mahpuslarla ilgili atılacak adımlar ve yapılması gerekenlerin tespit edilerek bir kurallar manzumesine bağlanması gerektiği bir kere daha ortaya çıkmış görünüyor.

* * *

Hapishanelerde yaşandığı iddia edilen işken ve kötü muamele olaylarından diğer mahpuslar gibi yabancı mahpuslarda mağdur oluyorlar. Özellikle Türkçe bilgilerinin yetersiz durumlarda, yasal ve idari süreçlere hakim olamadıklarında bu etkilenenlerin arttığını gözlemliyoruz.

²³ <https://www.ihd.org.tr/ihd-2020-yili-turkiye-hapishanelerinde-hak-izleme-raporu/>

Hapishaneye giriş çıkışlarda yabancı mahpusların da çıplak arama ve ağız içi arama da dahil olmak üzere insanlık onurunu zedeleyici muamelelere maruz kaldıklarına ilişkin başvurular bulunuyor.

Hapishane içinde gerçekleşen koğuş ve oda aramalarında da benzer sorunların devam ettiğini görüyoruz. Özellikle görüntülü kayıt olmayan noktalarda aramalar sırasında darp ve kötü muamele iddiaları bildiriliyor.

Tespitlerimize göre işkence ve kötü muamele vakalarının sonrasında rapor alma ile ilgili sorunlar yaşanıyor. Mahpusların geç götürüldükleri ya da hiç götürülmediklerini gözlemliyoruz.

* * *

Özellikle son bir yılda hapishanelerde sağlık hakkına erişim ile ilgili sorunların arttığını görüyoruz. 2020 yılında hapishanelerde toplam 17 mahpus COVID-19'a bağlı gerekçelerle öldü. Bu mahpuslardan birinin Muhammed Emir adlı yabancı mahpus olduğunu biliyoruz. Çok sayıda hapishane personeli ve mahpus ise virüse yakalandı. Ne yazık ki kaç kişinin virüse yakalandığına ilişkin elimizde kesin bir veri bulunmuyor. Ancak COVID-19 belirtileri gösteren mahpusların muayene ve tedavi taleplerinin karşılanmadığına ya da geç cevap verildiğine ilişkin çok sayıda başvuru bulunuyor.

Yabancı mahpuslar da temizlik ve hijyen malzemelerine erişim sorunları yaşadıklarını, arama ve sayımlarda salgın tedbirlerine uyulmadığını bildirmekteler.

Çeşitli hastalıkları olan yabancı mahpusların, tedavilerinin Türkiye'de yapılması nedeniyle ve tedavi olmak amacıyla kendi ülkelerine gönderilmeyi istediklerin, ancak bu taleplerin yerine getirilmediğini görüyoruz.

Rahatsızlıkları olmasına ve tek başına hapishanede kalması mümkün olmamasına karşın kimi yabancı mahpusların da tek başlarına tutulduklarını aktaran başvurular bulunuyor.

Özel Sorunlar

Yapılan başvurulardan ve toplanan bilgilerden Türkçe bilmeyen yabancı mahpusların işkence ve kötü muamele, ayrımcılık, ırkçılık gibi muamelelere daha fazla maruz kaldıklarını anlıyoruz. Üstelik yeterince bilgilendirilmedikleri ve dil bilmedikleri için şikayet mekanizmalarını da etkili bir biçimde kullanamıyorlar.

Yabancı mahpusların hapishanede karşılaştıkları sorunların önemli bir bölümü dil engeline bağlı sorunlar. Aşılması da bu bakımdan oldukça kolay, yeter ki bu yönde bir irade gösterilsin.

Basılı yayınlara erişim ile ilgili önemli sorunlar bulunuyor. Türkçe dışındaki dillerdeki yayınlar, mahpuslara incelenmeleri tamamlanmadan verilmiyor. Pek çok durumda bu inceleme tamamlanmıyor. Bu durum posta yoluyla gelen yayınlar ve mektuplar için de geçerli. Hapishanelerde yabancı dilde yayın çeşitliliğinin sınırlı olması, mahpusların beraberlerinde belli sayıda yayın bulundurma sınırlaması da

sorunlar arasında yer alıyor. Ayrıca yasaksız yayınlara erişim kısıtlamaları da bildiriliyor.

Hapishanelerde radyo bulundurulması ile ilgili uygulanmakta olan kurallardan en fazla etkilenen grubu yabancılar oluşturuyor. Özellikle yurtdışı yayınların dinlemesine imkan veren radyoların kullanılmasının engellenmesi nedeniyle kendi dillerinde yayın dinleyemediklerini öğreniyoruz. Bu durum televizyon kanalları için de geçerli.

Türkçe bilmedikleri için soruşturma ve yargılama aşamasında mağdur olma iddiaları da yapılan başvurulardan anlaşılıyor. Gözaltında avukat ve çevirmen desteği alamama, yargılama sürecinde kimliğini ispatlama imkanlarından mahrum bırakılma, cezaların infazı ile ilgili yeterli bilgilendirilmeme yapılan şikayetlerden. Hapishanelerde disiplin soruşturmaları sonucunda keyfi cezalar aldıklarını aktaran yabancı mahpuslar da bulunuyor. Vasi atamalarında zorluk çıkarılması, talep edilen kişilerin “sakıncalı” bulunması nedeniyle vasi atanmaması aktarılan iddialar arasında.

Yabancı bir ülkede hapishanede buldukları için görüş ve ziyaretlerle ilgili sorunlar yaşadığını, pek çok gerekçe ile bu hakkını kullanamadığını aktaran yabancı mahpuslar bulunuyor. Bu mahpuslar arasında 30 yıldır kimseyle görüşmeyen mahpus var. Bu haklarından faydalanabilmek için akrabalarının olduğu illere ya da kendi ülkelerine yakın illere sevk talebinde bulunan mahpusların bu isteklerinin de yerine getirilmediği iddiaları şikayetler arasında yer alıyor.

Öneriler

Türkiye hapishanelerinde bulunan yabancı mahpusların Türkiye’de ceza infaz sisteminden ve hapishanelerin genel durumundan kaynaklanan sorunlarının yanı sıra maruz kaldıkları özgül durumlarından kaynaklanan baskı ve ihlaller de bulunuyor. Hapishanelerin genel durumuna ilişkin önerilerimizi 2020 Yılı Hapishane Raporu’nda bulabilirsiniz.²⁴ [s. 42-45] Yabancı mahpusların karşılaştıkları sorunlar ve hak ihlallerinin ortadan kaldırılmasına ilişkin tespit ve önerilerimizi aşağıda sıralamaya çalışacağız.

- Yabancı mahpusların temel hak ve özgürlüklere erişimlerini kolaylaştırmak için mutlaka çeviri desteği sunulmalıdır. Çeviri imkanının olmaması hak ve özgürlüklerin kısıtlanması için kabul edilemez bir gerektir. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, diğer kamu kurumları, elçilikler ve barolarla bu konuda işbirliğine açık olmalı, ortak çalışma imkanları yaratmalı.
- Yabancılar bakımından tüm süreçler tanımlanmalı, yabancı mahpuslar bu süreçler konusunda tam bilgilendirilmeli, tüm süreçler eksiksiz ve herhangi bir mağduriyete sebep vermeyecek şekilde işletilmelidir.

²⁴ <https://www.ihd.org.tr/ihd-2020-yili-turkiye-hapishanelerinde-hak-izleme-raporu/>

- Yabancı mahpusların Ceza İnfaz Kanunu'ndaki haklarından, özellikle de denetimli serbestlik hakkında faydalanabilmeleri için gerekli çalışmalar yapılmalı, tüm yasal haklarını kullanmaları sağlanmalıdır.
- Özellikle Türkçe bilmeyen yabancı mahpusların diğer mahpuslarla kıyaslandığında işkence ve kötü muamele, ayrımcılık, ırkçılık gibi muamelelere daha fazla maruz kaldıkları gözlemlenmektedir. Bunun önüne geçecek gerekli meslek içi eğitim çalışmaları yapılmalı, şikayet mekanizmaları kurulmalı. Diğer mahpuslar gibi yabancı mahpuslara ve hapishane görevlilerine insan hakları, temel hak ve özgürlükler, mahpus hakları ile göç ve iltica konularında eğitim verilmelidir.
- Yabancı mahpuslar için soruşturma aşamasından cezaların infazının tamamlanmasına kadar bütün süreçlerin ve hakların açıklandığı bilgi notları hazırlanmalıdır. Bu bilgi notları mümkünse ceza infaz sistemi içindeki bütün yabancı mahpusların dillerinde yapılabilir. Ayrıca hapishaneler kendi bünyelerindeki yabancılara kendi dillerinde hizmetler sunabilmelidir. Bunun için gerekiyorsa aynı dili konuşan mahpusların aynı hapishane bir araya getirilmesi gibi ara çözümler bulunabilir.
- Yabancı mahpusların sağlık hakkında erişim konusunda da sorunlar bulunmaktadır. Şikayet, muayene, teşhis, tedavi gibi süreçlerde oluşabilecek mağduriyetleri ortadan kaldıracak tüm tedbirler alınmalıdır. Hapishanelerde dil bilen kişiler istihdam edilmeli, mümkünse telefon ya da çevrimiçi çeviri desteği alınmalı. Diğer devlet kurumları ile bu konuda işbirliği yapılması mümkündür.
- Yabancı mahpusların sosyal aktivitelerden daha verimli ve sağlıklı bir biçimde faydalanabilmeleri için kendileri ile aynı dili konuşan mahpuslarla bir araya gelmeleri sağlanmalı.
- Anadili Türkçe dışında bir dil olan tüm mahpuslar gibi yabancı mahpuslar için de erişebilecekleri ve çeşitliliği olan kitap ve diğer basılı yayın kütüphanede bulundurulmalıdır. Bu yayınların sayısı yeterli olmalı, düzenli olarak yeni yayınlar eklenmeli. Bunun için gerekiyorsa aynı dili konuşan mahpusların aynı hapishane bir araya getirilmesi gibi ara çözümler bulunabilir. Hapishanelere gönderilen Türkçe dışındaki dillerdeki yayınlar ile diğer gönderilerin kabulü için süreçler kolaylaştırılmalıdır.
- Hapishanelerde radyo bulundurma ve dinleme ile ilgili farklı uygulamalar bulunuyor. Özellikle yurtdışı yayınların dinlenmesi önünde çeşitli engeller mevcut. Bu engeller ortadan kaldırılmalı ve mahpusların yabancı dillerde yayın yapan kanalları dinlemeleri kolaylaştırılmalı. Aynı biçimde televizyonlarda da hapishanelerde bulunan ve anadili Türkçe olmayan mahpuslar için kendi dillerinde yayın yapan kanallara yer verilmelidir.

- Türkiye’de akrabası olan yabancı mahpuslar, diğer tüm mahpuslar gibi akrabalarının bulunduğu illerdeki hapishanelere sevk edilmelidir. Akrabası bulunmayan yabancı mahpuslar ise kendi ülkelerinin elçilik ya da konsolosluklarının, kendi ülkesinden olanların yoğun olarak yaşadığı, dernek ve örgütlerinin bulunduğu illerdeki hapishanelere sevk edilmeli.
 - Görüşlere akrabaları gelemeyen tüm mahpuslar için ücretsiz çevrimiçi görüşme imkanları yaratılmalı, telefon ve diğer çevrimiçi görüşme süreleri artırılmalıdır. Hapishanelerdeki maddi imkanı olmayan tüm mahpuslar gibi yabancı mahpuslar için de ücretsiz haberleşme imkanları yaratılmalıdır. Bu durum diğer temel ihtiyaçlar için de uygulanmalıdır. Unutulmamalıdır ki başka bir ülkede hapishane bulunan kişi maddi güç bakımından çok daha kırılgan olacaktır.
 - Yabancı mahpusların yakınlarının ziyaretleri ile ilgili düzenlemeler de basitleştirilmelidir. Kendi ülkelerine nakledilmelerine dair prosedürler sadeleştirilmeli, süreç hızlandırılmalı ve nakil isteyenlerin yaşadıkları mağduriyetlerin önüne geçilmelidir.
-

ÖRNEK OLAYLAR

Yaşam Hakkı

Muhammed Emir [İbrahim]

4 Ekim 2020'de basında yer alan haberlerden, Elbistan E Tipi Kapalı Hapishanesi'nde bulunan Muhammed Emir isimli mahpusun 2 Ekim 2020 tarihinde kaldırıldığı Elbistan Devlet Hastanesi'nde öldüğü öğrenildi. Basında yer alan haberlerde, Muhammed Emir'in yaşamını COVID-19 nedeniyle öldüğü iddia edildi.

Muhammed Emir'in önce intihar iddiaları HDP Şırnak Milletvekili Nuran İmir tarafından gündeme getirildi.²⁵ HDP Mardin Milletvekili Pero Dünder ise ölüm belgesinde bulaşıcı hastalık nedeniyle öldüğü bilgisinin yer aldığını açıkladı.²⁶ Emir ile aynı cezaevinde tutuklu bulunan İdris Heslen, Kuzey ve Doğu Suriye'deki yakınlarını arayarak söz konusu durumu aktardı. Tutuklu Heslen, Emir'in koronavirüs tedavisi için hastaneye kaldırıldığını ve kaldıkları yerde 35 tutuklunun daha testinin pozitif çıktığını aktardı. Heslen, 28 yıldır cezaevinde olan ve 2 yıl 5 ay cezası kalan Emir'in cenazesinin otopsi için İstanbul Adli Tıp Kurumu'na kaldırıldığını kaydetti.²⁷

Mezopotamya Ajansı'nda yer alan habere göre cezaevi idaresi 6 Ekim'de 2020 tarihinde Emir'in vasisi Bekir Kara'ya tebligatla vefatı bildirdi. Tebligatta şöyle denildi:

Suriye Afrin nüfusuna kayıtlı İbrahim Reşit oğlu 01 Ocak 1963 doğumlu Muhammed Emir'in ölümüne ilişkin ön rapor düzenlenmiş olup kesin rapor için İstanbul Adli Tıp Kurumuna gönderilmiştir. Vasisi bulunduğunuz Muhammed Emir'in cenazesini İstanbul Adli Tıp kurumunda 3 gün içinde teslim almanız gerekmektedir.

²⁵ <https://www.evrensel.net/haber/415838/ibrahimin-intihar-ettigi-ya-da-virusten-oldugune-yonelik-arastirma-yapildi-mi>

²⁶ <https://bianet.org/english/people/232214-prisoner-died-of-covid-19-in-elbistan>

²⁷ <https://ozgurmanset.net/tutuklu-efrinli-emirin-olum-nedeni-korona/>

Teslim almadığınız takdirde kimsesizler mezarlığına defnedileceği hususu tebliğ olunur.

Elbistan Cezaevi'nden cenazenin akıbeti hakkında milletvekilleri üzerinden bilgi edinen İnsan Hakları Derneği (İHD) Genel Merkezi Cezaevi Komisyonu üyeleri ise cenazenin 4 Ekim 2020 tarihinde saat 16.30'da İstanbul ATK'den alınıp Diğer Şehir Dışı Mezarlık'a (Kimsesizler Mezarlığı) defnedildiğini tespit etti.

Öte yandan Kuzey ve Doğu Suriye'nin Şehba Kantonu'na bağlı Afrin ilçesinde yaşayan Emir'in ağabeyi Ednan Xelil, kardeşinin cenazesinin kendilerine teslim edilmesini isteyerek çağrı yapmıştı.²⁸

İşkence ve Kötü Muamele İddiaları

Adana/Kürkçüler F Tipi Kapalı Hapishanesi

Adana/Kürkçüler F Tipi Kapalı Hapishanesi'nde diğer mahpuslarla beraber 5 Kasım 2020 tarihinde mektup yoluyla başvuru yapan yabancı bir mahpus, şu hususları belirtmiştir:

İnfaz koruma memurları, kuruma gelen mahpuslara çıplak arama uygulaması dayatmaktadır. Bu durumun insan onuruna aykırı olduğunu belirterek uygulamayı kabul etmeyen mahpuslar ise infaz koruma memurları tarafından darp ediliyor.

Mahpuslar darp raporu almak istediklerinde kendilerine rapor verilmiyor. İşkenceye bağlı yüzlerinde oluşan morluk ve ekimozlar düzeline kadar hastaneye sevkler yapılmıyor.

İnfaz koruma memurları -özellikle kurumda kamera bulunmayan yerlerde- mahpuslara fiziki işkence uygulamaktalar. Bu sebeple işkence ve kötü muameleye karşı hukuki yolları kullanıyoruz. Ellimizde kanıtlayacak herhangi bir resmi belge bulunmadığından çabalarımız sonuçsuz, işkence cezasız kalıyor.

Afyonkarahisar 1 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesi

28 Ağustos 2020 tarihinde yapılan avukat görüşünde X.X., hapishanede 9 Suriye uyruklu tutuklu bulunduğunu, bu şahısların Arap olduklarını, Türkçe bilmediklerini ve sürekli işkence gördüklerini aktarmıştır.

²⁸ <https://gazetekarinca.com/2020/10/cezaevi-gomuldu-demisti-emirin-cenazesini-topraga-verildi/>

Kandıra 2 Nolu F Tipi Kapalı Hapishanesi

Aralarında yabancıların da olduğu 19 mahpus 14 Aralık 2020 tarihinde İHD'ye mektup göndererek başvuru yapmıştır. Yabancı mahpuslardan biri yaşamış oldukları hak ihlallerine dair beyanlarda bulunarak derneğimizden yardım talep etmiştir:

24 Kasım 2020 tarihinde infaz koruma memurları tarafından ayrıntılı oda ve üst aramasının yapılmasına rağmen 27 Kasım 2020 tarihinde sabah sayımından hemen sonra saat 08.50'de tekrardan odamıza girdiler. Arama sırasında mutfak araç gereçlerini, ayakkabıları, elbiseleri, buzdolabı, komodin dahil olmak üzere eşyalarımız dağıtıldı. Tuttuğumuz günlükler, defterler, kitaplar arandı, Çizdiğimiz resimler, yazdığımız şiir, öykü makaleler, yargılandığımız mahkemelere ait duruşma tutanakları, savunmalar da dahil tüm kağıt ve materyallere memurlar tarafından el konuldu. El konulma gerekçesine ilişkin herhangi bir mahkeme kararı tebliğ edilmedi.

COVID-19 pozitif vaka sayısının ülke genelinde yüksek olmasına rağmen dışarı ile temas halinde olan memurlar, gerekli önlemleri almadan bu arama işlemlerini gerçekleştirdiler. Kurumda çalışan bazı infaz koruma memurlarının COVID-19 testlerinin pozitif çıktığını biliyoruz ve bu sebeple bir birimin kapatıldığını. Bu duruma rağmen infaz koruma memurları hiçbir tedbir almadan, sosyal mesafe kurallarını ihlal ederek arama işlemi yaptılar. Tüm eşyalar farklı kişiler tarafından defalarca ellendi, virüse yakalanma ihtimalimiz oldukça yüksek. Üstelik bulduğumuz odada kronik rahatsızlıkları olması sebebiyle risk grubu içinde olan mahpuslar bulunuyor.

Şanlıurfa 1 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesi

Aralarında yabancıların da bulunduğu kalabalık bir grup mahpusun 10 Şubat 2020 tarihinde mektup yoluyla yapmış oldukları başvuruda aşağıdaki bilgileri aktarmışlardır:

Yeni tutuklanan kişiler ceza infaz kurumu idaresi tarafından tehdit edilerek bağımsız koşuğa alınıyorlar. YPG üyeliği sebebiyle tutuklanan arkadaşlar da ayrı tutuluyor ve itirafçılığa zorlanıyor.

Hastane ve adliyeye gidişlerde görevli askerlerin provokatif yaklaşımlarıyla karşılaşıyoruz. Ring aracı içinde tahrik edici müzikler çalarak hakaret ve küfrediyorlar, görevli askerleri uyardığımızda ise "Türk'ün gücünü göreceksiniz" gibi cevaplar alıyoruz. Hastaneye giderken plastik kelepçe takılıyor ve tedaviler de kelepçe ile yapılıyor.

Açık görüş için gelen aileler mevsim koşullarına rağmen saatlerce dışarıda kapıda bekletiliyor.

Çıplak Arama

Afyon 1 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesi

X.X. 20 Şubat 2020 günü avukat görüşmesinde hapishanede karşılaştıkları sorunlar ve ihlallere ilişkin şu bilgileri vermiştir:

Bandırma'dan ring araçlarıyla 18 kişi ile birlikte Afyon'a getirildim, giriş kapısından bekleme salonuna tek tek alındık. Müdür "elbiselerinizi çıkaracaksınız, çıkaramazsanız siz bilirsiniz" dedi, daha sonra da "arkadaşlar artık işkence yapmanız serbesttir, işkence yapın ama iz bırakmayın" dedi. Elbiselerimizin zorla çıkarılmasına direnince elbiseler üzerimizdeyken işkence yapmaya başladılar. Elbiselerinin zorla çıkartıldı, daha sonra tek kişilik hücrelere konulduk.

Gardiyanlar bizi görür görmez hakaret ediyor, sürekli "Duvara yaslan! Elini bağla! Düzgün dur! Başını yere eğ! Yüzüme bakma! Dik dur!" diyorlar. İşkence esnasında attığımız sloganlar nedeniyle soruşturma açıldı, 10 gündür cezaevinde olmamıza karşın hiçbir şekilde revire çıkarılmadık. Darptan kaynaklı olarak vücudumda sağ bacağımın arka kısmında iki tane yara izi var.

İşkenceden bir süre sonra benimle beraber X.X.'e darp raporu alınacak denildi, doktora götürüldük. Doktor bize baktı, doktorun yanından çıktıktan sonra gardiyanlar bir anda toplanarak "soyunun" dedi. Soyunmayınca da dövmeye başladılar. Öncekilerden daha fazla işkence gördük, gardiyanlar hortum getirerek bizi falakaya yatırdı. Falaka sırasında sürekli küfürler ve hakaretler ettiler. Falakadan sonra tek kişilik hücrelere kapatıldık, 5 gün boyunca kalem ve kağıt verilmedi. Sonraki sabah gardiyanlar sayım için ayağa kalkmamızı söyledi, "biz tek kişilik hücrede kalıyoruz, hazırız, yatağımız düzenli, ayrıca hastayız ve ayağa kalkamıyoruz" dedim. Gardiyanlar "buraya devlet gelmiş, devlet varken kalkacaksınız, bunu size öğreteceğiz," dediler, sayım için ayağa kalkmayınca önceki işkencelerden daha fazla dövmeye başladılar. Bu şekilde iki kez sayım için işkence gördüm, iki kez işkence gördükten sonra ayağa kalkmaya başladım. Hâlâ ayakta sayım için kapının önüne gelmemiz gerekiyor.

Bandırma'dan getirdiğimiz eşyalar ve paralar da verilmedi, sadece 3 parça elbise verildi.

Kahramanmaraş 2 Nolu L Tipi Kapalı Hapishanesi

X.X. ile avukat görüşünde mahpusun beyanlarına göre hapishaneye sevki sırasında zorla çıplak arama yaptırıldığını ve tek kişilik koşu 3 ay boyunca kimseyle görüştürülmeden bekletildiğini aktarmıştır. Ailesinin yabancı kimlikli olduğu için gelen resmi evraklardaki eksiklikler sebebiyle telefon görüşü yapamadığını, budan dolayı büyük sıkıntı yaşadığını belirtmiştir. Tek kişilik koşu 3 ay boyunca infaz koruma memurlarından kötü muamele gördüğünü, personellerin kavga yaşanması için tahrik edici davranışlar gösterdiklerini, aramalar veya

sayımlar sırasında ayakkabılarını alıp ikiye bükerek zarar verdiklerini beyan etmiştir .

Sağlık Hakkı İhlali ve Hasta Mahpuslar

Adana/Kürkçüler F Tipi Kapalı Hapishanesi

5 Kasım 2020 tarihinde aralarında yabancıların da olduğu bir grup mahpus mektup yoluyla İHD'ye başvuruda bulunmuştur:

Hastaneye sevk sırasında genel aramanın dışında insan onuruna yakışmayacak ölçüde ağız içi araması denilen ayrı bir arama usulü uygulanıyor. Bu uygulamaya karşı çıkılması durumunda hasta mahpusların hastaneye sevk işlemleri durduruluyor. Diş tedavisi görmesi gereken mahpusların tedavileri yapılmıyor.

30 Ekim 2020 tarihinde X.X. tarafından mektup yoluyla yapılan başvuruda durumu ile ilgili beyanda bulunmuştur:

Suriye'nin Amude kentinden Suriye İç Savaşı'ndan sonra zorunlu olarak göç ettim. 67 yaşındayım, kalp hastasıyım. Nefes darlığı çekiyorum, bel ağrısından kaynaklı 5 dakika dahi yürüyemiyorum. Yaşımın ilerlemiş olmasından dolayı genel bir sağlık kontrolünden geçmem gerekiyor.

Cezaevinde tek başına yaşamımı idame ettiremiyorum. Ailem ve yakınlarım Adana'da değil, İstanbul'da bulunmaları nedeniyle maddi olarak sıkıntılardan kaynaklı olarak görüşlere gelemiyorlar. Cezaevine girdiğim günden bu yana rahatsızlıklarım arttı, gözlerimde gittikçe artan görme kaybı yaşıyorum. Ağır hastalıklardan kaynaklı olarak cezaevinde kalabilecek durumda değilim. Tedavi görmem gerekiyor.

5 Kasım 2020 tarihinde aralarında yabancıların da olduğu bir grup mahpus mektup yoluyla İHD'ye başvuruda bulunmuştur ve "Dünyanın her yerine hızla yayılan COVID-19 salgın hastalığına rağmen kurum içinde gerekli hijyen ve temizliğin yapılmadığı, maske ve eldivenin sınırlı sayıda kendilerine verildiği, kullanmış oldukları maske gibi hijyen malzemelerini tekrar tekrar yıkayıp kullanmalarının beklendiği" bilgisini aktarmışlardır.

Antalya L Tipi Kapalı Hapishanesi

X.X. adlı kişi 6 Kasım 2020 tarihinde ve 20 Kasım 2020 tarihinde eşi X.X. ile ilgili İHD'ye başvuru yapmıştır:

Eşim 22 Eylül 2020 tarihinde emniyet tarafından gözaltına alındı ve 29 Eylül'de tutuklanarak cezaevine konuldu. Çok ciddi ve tedavisi elzem kronik sağlık sorunları bulunuyor. Safra kesesi taşları sebebiyle diyet olmadığı için ağrıların

artmaya ve dayanılmaz olmaya başladığını, lenf bezlerin şişmesiyle mevcut olan kronik hastalıklarından olan ve devamlı olarak tedavisini gören “orta kulak iltihabı” hastalığının ilerlediğini ve şimdi ise dayanılmaz ağrılara sebep olduğunu aktardı.

Bir aydan fazla tedavi yapılmadan ve en azından muayeneye alınmayarak ceza evinde tutuldu. Bütün çabalarından sonra cezaevindeki doktor muayenesini yaptı, ancak maalesef gerekli branş bilgisi olmadığı için etkili bir tedavi uygulanmadı. Anladığımıza göre gerekli tedaviyi cezaevinde göremeyeceği ortada. Şu an pandemiden dolayı tutuklular hastanelere sevk edilmiyor.

Eşim suçlu değil ve gereksiz yere cezaevinde tutuluyor. Din bilgilerini arttırmak merakıyla yasal olan derneklere ya da dergilere uğraması veya yasal olan kitaplara merak duyması Türkiye’de bir suç değil. Kesinlikle ve kesinlikle yasal olmayan ve özellikle cebir şiddet kullanan ortamlardan her zaman uzak durdu.

Hastalıklarını tedavi etmek için gerekli tıp kurumlarda tedavi olması şart, gerekli tedaviyi görmek için tahliye edilmesini ya da kendi memleketine gidip orada tedavi olması için yardım talep ediyoruz.

17 Kasım’da mahpusla yapılan avukat görüşmesinde de mahpus şu bilgileri aktarmıştır:

Ukrayna vatandaşıyım. 22 Eylül 2020’den bu yana cezaevindeyim. Sağlık sebepleri nedeniyle problemler yaşıyorum. Cezaevi idaresi tedavi hususunda üzerine düşen yükümlülüğü yerine getirmiyor. Safra kesimde kanser riski taşıyan polip var, cezaevine girmeden önce doktor acil ameliyat olmam gerektiğini belirtmişti. Fakat tutuklanmam nedeniyle ameliyat olamadım. Ayrıca midemde gastrit var, lenf bezlerimde şişme ve ağrı var, orta kulak iltihabı ve kulakta sürekli rahatsız edici çınlama var, bu hastalıklarım nedeniyle özel hastanede tedavi görmek ve bu anlamda hastaneye sevkimin yapılmasını talep ediyorum. Bu mümkün değilse Ukrayna’da tedavi görmek için Ukrayna’ya gönderilmeyi talep ediyorum.

Ayrıca tutuklanması ile birlikte bakmakla yükümlü olduğu kanser hastası babası ve 5 çocuğu ile eşinin sıkıntıyla girdiğini aktarmıştır.

Patnos L Tipi Kapalı Hapishanesi

Patnos L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda kalan X.X. isimli mahpusun tek başına tutulduğu, psikolojik sorunlar yaşadığı için kendi ihtiyaçlarını karşılayamadığı öğrenilmiştir. X.X.’in tedavi süresince koşullara verilmesi veya R Tipi bir cezaevine nakledilmesinin gerektiğini aktarılmıştır.

Tarsus 3 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesi

X.X.’in 6 aydır diş problemi yaşadığı, 6 ay önce dişinin çekildiği ve çekilirken kırıldığı, bir parçanın kaldığı ancak hiçbir şekilde hastaneye sevk edilmediği ve

cezaevinde de tedavi edilmediği öğrenilmiştir. Sağlık probleminin günlük hayatını ciddi anlamda zorlaştırdığı aktarılmıştır.

Adil Yargılanma

Adana/Kürkçüler F Tipi Kapalı Hapishanesi

Adana/Kürkçüler F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'ndan 30 Ekim 2020'de X.X. mektup yoluyla yaptığı başvuruda karşılaştığı sorunları ve ihlalleri aktarmıştır.

Suriye'nin Amude kentinden, Suriye İç Savaşı'ndan sonra zorunlu olarak göç edip İstanbul'a yerleştim. 1953 doğumluyum. Yaklaşık 1 yıldır Kürkçüler F Tipi Kapalı Hapishanesi'nde tutuklu olarak bulunuyorum. Kendime ait olmayan bir telefon numarasından dolayı gözaltına alınıp tutuklandım. Türkçe okuma yazma bilmediğimden ve kulağımın ağır işitmesinden kaynaklı olarak ifadem çarpıtıldı. Yapmadığım ve kabul etmediğim şeyler, yapmış ve kabul etmişim gibi iddianameye konuldu, adil yargılanmadım.

Burhaniye T Tipi Kapalı Hapishanesi

X.X. 2 Eylül 2020 tarihinde mektup yoluyla yaptığı başvurusunda, 4 Mayıs 2005 tarihinde Türkiye'de kaçak olarak bulunurken Siirt'te gözaltına alındığını, gözaltında iken tercüman ve avukat yardımı alamadığını belirtmiştir. Daha sonra Muhammed Ahmed adında birinin yerine tutuklandığını öğrendiğini, tanıkların da kendisinin Muhammed Ahmed olmadığını onaylamasına karşın müebbet hapis cezası aldığını, 15 yıldır hukuksuz şekilde hapishanede tutulduğunu beyan etmiştir. Mektupta yaşadığı süreçlere ilişkin aktarılan diğer bilgiler şöyle:

Türkiye'ye yeni gelmiş olduğumdan dolayı henüz bir iki kelime Türkçe biliyordum, bu nedenle ne söylendiğini anlamadan önüme konulan kağıtları imzaladım. Çıkarıldığı mahkemeye gelen tercümandan hakkında suç isnadı ve arama kararı bulunan X.X. isminde birinin yerine tutuklandığımı öğrendim.

Mahkemede X.X. olmadığını, adımın X.X. olduğunu söyledim. Ancak yine de tutuklandım. Daha sonra babam mahkemenin talebi üzerine Suriye'den gelerek Suriye'deki nüfus belgelerini getirip ve mahkemeye sundu. Adımın X.X. olmadığını, kendi oğlu X.X. olduğumu mahkeme heyetine belirtti. Yine daha önce X.X. aleyhine tanıklık yapmış olan iki kişinin de mahkemede ifadelerine başvuruldu, her iki şahsın da "bizim sözünü ettiğimiz X.X. bu değil, bunu tanımıyoruz" dediler. Buna rağmen mahkeme X.X.'in yerine yargılayıp müebbet hapis cezası verdi.

15 yıldır X.X.'in yerine cezaevinde tutuluyorum Hakkında suç isnadı bulunan X.X. (mahkeme belgelerine göre) Suriye'nin Haseke iline bağlı Derik ilçe nüfusuna kayıtlı Mahmut ve Fatma'nın oğlu. Ben ise 1984 doğumlu, Halep ili Ayn El Arap

ilçe nüfusuna kayıtlı İsmail ve Ayşe'nin oğluyum. 15 yıldır kimliğimi ispatlamaya çalışıyorum, fakat bu bir türlü mümkün olmuyor.

Suriye'deki savaştan dolayı ailemden birçok kişi mülteci olarak Türkiye'ye geçti ve şu an Türkiye'de bulunuyorlar. Aile fertlerinden biriyle yapılacak DNA eşleştirilmesinde X.X. olup olmadığım ortaya çıkabilecekken ve Türkiye bu olanaklara sahipken, yıllardır DNA testi yapılmıyor. 15 yıldır ağır bir mağduriyet ve hak ihlali yaşıyorum. Bu mağduriyetinin ortadan kaldırılması için yardım bekliyorum, sadece kimliğimin tespit edilmesi için DNA testi istiyorum. Yerine yargılanıp 15 yıldır cezaevinde tutulduğum X.X. adlı kişiyi de tanımıyorum.

Edirne F Tipi Kapalı Hapishanesi

X.X., Edirne F Tipi Hapishanesi'nden 04 Kasım 2020 tarihinde mektupla başvuru yaparak içinde bulunduğu duruma ve karşılaştığı ihlallere ilişkin şu bildirimde bulunmuştur:

Merhaba değerli İHD çalışanları. Adım X.X., Irak Kürt Bölgesel vatandaşıyım. Dokuz aydır cezaevindeyim. Propaganda yapmışım deyip beni tutukladılar. Tutuklandığımdan beri ne ailemle görüştüm ne de benim burada olduğumdan haberleri var. Dokuz aydır mahkeme "Irak yönetimiyle iletişime giremedik" deyip beni bekletiyor. Avukatım yok. Dokuz aydır param olmadığı için de rezil rüsva içinde bir hayat sürdürüyorum. Sizden ricam bana yardım etmeniz ve benimle iletişim sağlamanızdır. Ailem Erbil'de yaşıyor. Bir tane kızım var. Aylardır sesini bile duymadım. Öldüler mi kaldılar mı bilmiyorum.

Rize/Kalkandere L Tipi Kapalı Hapishanesi

X.X. ile 10 Kasım 2020 tarihinde yapılan avukat görüşünde şu bilgileri aktarmıştır:

Urfa dosyasından tutukluyum, ancak defalarca idareye başvuru yapmasına rağmen dosyasına ilişkin herhangi bir evrak bana verilmiyor. Bu nedenle hiçbir işlem yapamıyorum. Dosya hakkında diğer mahkumlardan bir şeyler duydum ve dosyasının bana verilmesi için İHD tarafından başvuru yapılmasını talep ediyorum.

Tekirdağ 1 Nolu F Tipi Kapalı Hapishanesi

Tekirdağ 1 Nolu F Tipi Kapalı Hapishanesi'nde bulunan X.X. yaptığı başvuruda durumuyla ilgili ayrıntılı beyanda bulunmuştur:

Ben İran vatandaşıyım. Dokuz yıldır adil olmayan bir şekilde Türkiye cezaevlerinde tutulmaktayım. Bu sürenin 7 yılını Tekirdağ F Tipi cezaevinde geçirmekteyim. Türkiye'de hiçbir aile ferdim ve akrabam yoktur. Dokuz yıllık cezaevi süreci

benim açımdan tam bir mağduriyet süreci oldu. Hiçbir şekilde aileme görüşme imkânım olmadı. Daha önce görüş için Adalet Bakanlığı izni gerekiyordu, sonra da cumhuriyet başsavcılığı iznine bağladılar. Dokuz yıl ailemin yüzünü görmedim. Elbette onlar da benim yüzümü görmediler. Annem ve babam çok yaşlılardır, bir sürü hastalıkları vardır. Aileme daha yakın bir yerde cezamın geri kalan 14 yılının infazı için çok uğraştım ama bir işe yaramadı.

Burada adeta mahsur ve mağdur bir şekilde tutuluyorum. Türk Ceza Kanunu'nda mahkûmun cezasını ailesine yakın bir yerde infazı öngörülüyor, ama bu hiçbir şekilde uygulanmıyor. Tam altı yıldır uğraşıyorum, ama her defasında yazdığım dilekçeye ret cevabı geliyor. Artık bu şekilde yaşayamıyorum. Bu durum psikolojimi fena şekilde bozuyor. Sesimi duyuracak hiç kimsem yok.

Ben, 12 Ekim 2020 tarihinde pazartesi saat 08.00'de bu duruma karşı ölüm orucuna başlamış durumdayım. Bu mektubu size yazarken 4. günümde devam ediyorum. Ben bu eyleme sadece su içerek devam ediyorum. Artık 60-65 kilo civarında bir insanın sadece su tüketerek kaç gün yaşayabileceğini yetkililer hesaplamalıdır. Ben çok kararlıyım. Bu eylemde ölebilirim ama asla bırakmayacağım. Son nefesime kadar devam edeceğim.

Eylem kararını kendi öz irademle almış durumdayım. Bu eylemin ölümcül, çok riskli ve sağlığıma kalıcı hasarlar verecek kadar ağır ve zor olduğunu biliyor ve bütün bu ihtimalleri göze alarak başlamış durumdayım. Bu eyleme başlamamın nedeni sıkıntılara çare bulunmasıdır. Bu sıkıntılarımı defalarca ilgili yetkililere yazarak bildirmeme rağmen her defasında görmezden gelinmiştir ve reddedilmiştir.

Ben İran vatandaşım. Dokuz yıldır adil olmayan sebeplerden ötürü Türkiye cezaevlerinde tutulmaktayım. Türkiye Cumhuriyeti'nde hiçbir aile ferdim, akrabam ve yakınım yoktur. Bu yüzden yıllardır ailemden uzak bir yerde adeta rehin tutulmuş durumdayım. Ben Türk Devletinin hukuk devleti olduğuna inanmak ve güvenmek istiyorum. Ancak bir hukuk devletinin yapacakları ve yapmayacakları bellidir. Ben bir mahkûm olarak çok mutsuzum. Çünkü yıllardır aileme görüşemiyorum. Dokuz yıllık cezaevi sürecinde bir kere bile aileme görüşme imkânına sahip olamadım. Sadece telefonla birbirimizin sesini duyabiliyoruz. Bunun dışında ne onlar benim yüzümü görebiliyor ne de ben onların yüzünü görme imkânına sahip olabildim. Açık görüş veya kapalı görüş fark etmez bir kere bile bu olanaktan yararlanamadım. Görüşe çıkmanın nasıl bir duygu olduğunu maalesef yaşamadığım için bilmiyorum. Çünkü ailem İran İslam Cumhuriyeti'nde ikamet etmektedir. Türkiye'de hiçbir akrabam ve yakınım bulunmamaktadır. Ailem ve akrabalarım benimle görüşmek istiyorlar ama imkânlar buna elvermiyor. Annem ve babam çok yaşlılardır. Bir sürü hastalıkları var, uzun yol seyahat edecek kadar sağlıkları izin vermiyor. Dahası maddi olarak da bunu yapma şansları azdır. Bu duruma çare bulunsun diye belki yirmi defa (yıllarca) TC. Adalet Bakanlığı'na dilekçe yazarak cezamın bakiye kısmını aileme yakın bir yerde infazının sağlanmasını talep ettim. Ancak bu talebim her defasında reddedildi.

Talepleri reddetmek daha kolay bir yol olarak seçilebilir ama bu talebim haklıdır ve benim için çok önemlidir. Zaten Türk Ceza Kanunu'nda mahkûmun cezasının

ailesine yakın bir yerde infazını öngörmektedir. Ancak ben ailemden çok uzak bir yerde yıllardır tutulmaktayım. Bu, kendi başına bir hak ihlalidir. Benim bu eylemim bu hakka sahip olmak içindir. Bu haktan daha masum bir şey olabilir mi? Ben bu hakkımın yerine getirilmesini ve vatandaşı olduğum İran İslam Cumhuriyeti'ne iademi talep ediyorum. Bu şekilde yaşayamıyorum. Burada kendimi yalnız hissediyorum. Bu durumdan dolayı psikolojik olarak zorlanıyorum. Dokuz sene bu şekilde yaşamaya zorlandım, ama artık bu durumu sürdüremiyorum. Buna acilen bir çözüm bulunmasını talep ediyorum. Bu durumdan dolayı o kadar zorlanıyorum ki deyim yerindeyse ölümü çare olarak görüyorum. Benim iadem gerçekleşmeden (İran'da herhangi bir suçum yok ve aleyhimde bir durum söz konusu değil) bu eylemi sonlandırmam mümkün değil.

Türkiye-İran arasında mahkûm verme anlaşması kriterleri çerçevesinde ülkemde de cezamin bakiye kısmını çekebilirim. Ben bu eylemim boyunca sadece su içerek devam edeceğim. Bu bir açlık grevi değil, ölüm orucudur. Artık 60-65 kilo civarındaki bir insan sadece su içerek kaç gün yaşar yetkililer hesaplamalıdır. Ben son nefesime kadar devam edeceğim ve talebimi desteklemenizi rica ediyorum.

Şakran 2 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesi

Şakran 2 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesi'nden 12 Şubat 2021 tarihinde gönderdiği mektubunda X.X. durumu ve karşılaştığı baskılara ilişkin bilgi vermiştir:

6 (altı) adet AİHM başvurusunu size gönderiyorum. Şayet bu başvurularımı da hazırlayıp ve gerekli belgeleriyle AİHM'e yollayabilirsiniz minnettar kalır seviniyorum. Her dosya-başvuruya ilişkin, umarım cezaevi idaresi gerekli belgeleri tam ve eksiksiz eklemiştir. En erken başvuru tarihi, bu ayın 26'sına kadardır. Gecikmenin bizden kaynaklı yanlarıyla beraber, gerekli evrakları cezaevi idaresinden isteyip, cezaevinin evrak vermeyerek oyalama ve sürüncemede bırakma tarzıyla ilgilidir biraz.

1.Yargılanıp ve ağır müebbet hükmü aldığım davama ilişkindir ve buna kaynaklı AİHM- Ciwan Boltan başvurusuna vermiş olduğu kararı emsal olarak vermesine ilişkindir.

2.Dosyam; Ziyaret-görüş konusundaki koşulların ağır olup ve dezavantaj sağlayıp, İran vatandaşı olmam kaynaklı bu koşulların daha da ağır olması ile ilgili, kimi koşulların yumuşatılması ve kimi hakların sağlanmasına ilişkindir.

3.Dosyam; bana gelen ve gönderdiğim mektuplar, keyfi olarak el konulan bir mektubum ile ilgili olup, AYM ret kararı vermiştir. 2 dosya.

4.Dosyam; Yeni Yaşam Gazetesi ile ilgilidir. Cezaevi kantin aracılığıyla gazete satın almak isteyip fakat cezaevi idaresi keyfi ve özel bir politika sonucuyla talep başvurularımızı işleme koymayıp, gazeteyi bize satın almadığına ilişkin başvurudur. Konuyu mahkemeye- itiraz vb. yoluyla- taşıdık, fakat yine gerekli işlemler yapılmadığından, mecburen "etkin başvuru" yöntemi kullanarak AYM'ye

başvurduk. Yöntem ve koşullarını da bilmiyorduk. Başvurumuz AYM’ce reddedildi. 2 ayrı dosyadır.

Yani buna benzer birçok keyfi ve hukuksuz, kanunsuz uygulama ve politika var. Bunlara karşı kimi başvurularımız da hem infaz ve ağır CM tarafından ve hem de AYM tarafından reddedilmektedir.

Sevk ve Nakiller

Afyon 1 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesi

10 Eylül 2020 tarihinde X.X. tarafından mektup yoluyla yapılan başvuruda şu bilgileri vermiştir:

28 Ağustos 2020 tarihinden itibaren cezam 1 yılın altına düştü. Yaklaşık 30 yıldır cezaevindeyim. Ancak ailemle (eşim, çocuklarım, torunlarım ve kardeşlerim) hiç görüşmedim. Şimdi bir kardeşim Diyarbakır’da, bir dayım da Mardin’de TC vatandaşı olarak oturuyor. Son bir yılımda onlara yakın bir cezaevinde olmak, ailemle görüşmek istiyorum.

Disiplin Cezaları

Adana/Kürkçüler F Tipi Kapalı Hapishanesi

Aralarında yabancı mahpusların da olduğu bir grup mahpus, 5 Kasım 2020 tarihinde mektupla yaptıkları başvurularında disiplin soruşturması ve cezalarının kanuni sınırlarını aşacak ölçüde keyfiyet içerdiğini, örneğin mahpusların arasında selamlaştığı ve hal-hatır sorduğu gerekçesiyle haklarında hücre cezası verilebileceğini aktarmışlardır.

Cezaların İnfazı

Kahramanmaraş/Türkoğlu 1 Nolu L Tipi Kapalı Hapishanesi

Kahramanmaraş Türkoğlu 1 Nolu L Tipi Kapalı Hapishanesi’nde X.X. ile yapılan avukat görüşünde Kobaneli olduğunu ve hüküm özlü olarak tutuklu olduğunu belirtmiştir. X.X., haksız olarak cezalandırıldığını, kesinleşmeyen cezaları için dahi

kesinleşmiş gibi müddetname düzenlendiğini ve pek çok bakımdan haksızlığa uğradığını aktarmıştır.

İletişim ve Haberleşme Hakkı Engeli İddiaları

Adana/Kürkçüler F Tipi Kapalı Hapishanesi

Aralarında yabancı mahpusların da olduğu bir grup mahpus, 5 Kasım 2020 tarihinde mektupla yaptıkları başvurularında hakkında toplatılma kararı olmamasına rağmen kitap, dergi gibi süreli ve süresiz yayınlara el konulduğunu, kurumda bulunan mahpusların aileleri tarafından gönderilen temel ihtiyaç malzemeleri içeren kolilerinin mahpusun o kurumda olmadığı iddiası ile geri gönderildiğini belirtmişlerdir.

Kayseri 2 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesi

28 Ağustos 2020 tarihinde Kayseri/Bünyan 2 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesi'nde bulunan X.X. ile yapılan avukat görüşünde hapishanede karşılaşılan baskı ve ihlalleri aktarmıştır:

Hiçbir şekilde dışarıdan haber alamıyoruz. Yeni Yaşam ve Evrensel gazeteleri verilmiyor. Radyolara el konulmuş durumda ve koğuşlara sadece tek frekanslı bir radyo veriliyor.

Sosyal faaliyetler, spor, atölye vb. etkinlikler yasaklanmış durumda. Etkinlikler ve sohbet hakkımız engelleniyor. İdareye başvuru yaptığımızda "Bakanlığa sorduk, çıkarabilirsek çıkaracağız" deniliyor. Ancak hiçbir faaliyete çıkarılmıyoruz.

Diğer 13 mahpusla birlikte kalıyorum. 4 yıldır telefon hakkım bir kez bile kullanılmadı. Telefon hakkı için gerekli prosedürleri tamamlayamadığım söyleniyor. Tek bir kez kapalı veya açık görüş yapmadım.

2 yıldır vasi arıyorum. Birkaç kişinin ismini vasi atanması için verdim. Ancak bu kişilerin siyasi dosyaları olduğu veya başkalarıyla siyasi olarak haberleşebileceği bahanesiyle vasi ataması taleplerim de reddedildi.

Şanlıurfa 1 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesi

10 Şubat 2020 tarihinde aralarında çok sayıda yabancı mahpusun da bulunduğu bir grup mahpus mektup yoluyla başvuruda bulunmuşlardır.

OHAL döneminde başlayan uygulamalar devam ediyor. Kişi başı 5 kitap bulundurma sınırı getirildi, Kürtçe kitap bulundurulmasına izin verilmiyor. Kantinden

ücreti karşılığında satın alınan kişisel radyolara el konuluyor. Yayımı, basımı ve satışı yasak olmayan yayınlar “yasak” olduğu bahanesiyle verilmiyor.

Ceza infaz kurumu idaresine yönelik yazılan dilekçelere cevap verilmiyor ya da sözlü cevap verildiğinden itiraz hakkımızı kullanamıyoruz. Denetimli serbestlik hükümlerinden faydalanma hakkımız da hiçbir yasal engel olmamasına rağmen kullanılmıyor.

Van F Tipi Kapalı Hapishanesi

Hapishanedeki diğer mahpuslarla beraber 3 Temmuz 2020 ve 9 Temmuz 2020 tarihlerinde başvuru yapan yabancı mahpuslar, “haberleşme hakkının, sosyalleşme hakkının keyfi olarak kısıtlandığını, zorunlu sevk bahanesiyle sürgün edildiklerini, yasaklı olmayan radyo, dergi ve gazetelerin kendilerine verilmediğini” aktarmışlardır.

Hapishane Koşulları

Şanlıurfa 1 Nolu Tipi Kapalı Hapishanesi

Şanlıurfa 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu’nda bulunan bir grup tutuklu/hükümlü ile beraber 27 Mart 2020 tarihinde İHD Genel Merkezi’ne mektupla başvuran yabancı mahpuslar karşılaştıkları baskı ve ihlalleri aktarmışlardır:

Hemen hemen her hafta güvenlik tedbirleri kapsamında arama yapılırken fiziksel ve psikolojik baskıya maruz kalıyoruz. 12 Mart 2020 tarihinde arama esnasında asker, polis ve infaz koruma memurları tarafından tüm kişisel eşyalarımız, tutuklu ve hükümlülerin deneme, anı, roman, hikaye, şiir yazınsal çalışmalarına ve hakkında toplatma kararı olmayan kitaplara el konuldu. Ayrıca kantinden satın alınmış tek kanallı radyolar ile tıraş makinalarını da toplatıldı.
